

GAZETA

ANTIREVIZIONISTA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
ARAD, STR. NICU STEJĂREL 3.

ORGAN DE DOCUMENTARE
APARE SĂPTĂMĂNAL

REDACTOR ȘI EDITOR
ISAIA TOLAN

Doi martiri ai păcii: Regele Alexandru și Louis Barthou

O mârșavie satanică pen-
infierarea căreia limba
enească n'are cuvânt po-
nit, a stins Marți după a-
zadă vleața unul prototip
rege înțelept și patriot
mă la jerfa de sine,
Alexandru al Iugoslaviei, și
unul cârturar și om po-
tic de prestigiu mondial,
ministrul de externe al
Franței și cetățeanul de o-
are al României Louis
Barthou, conducătorul lup-
ce se poartă în Europa
ntre consolidarea statului
creat de tratatele de
și de dreptatea dum-
rească.

Regele Alexandru și ma-
re Barthou au căzut ră-
și mișelește tocmai când
răzvririle lor pentru înlă-
narea primejdiilor ce pân-
sc pacea europeană erau
incordate și mai făgă-
toare de succese. Barthou
căzut pe frontul acesta
păce a izbutit să n'ncercue
âns prin tot mai largi a-
nțe pe dușmanii păcii:
păce a adus la unison
mânia cu Rusia, după ce
pecelluit pactul balcanic,
păce a scos din rândurile
vizionistilor pe Italia, a-
pplind-o de Franța. Re-
le Alexandru a murit ră-
s mișelește după ce abia
câteva săptămâni în ur-
a făcut apropierea bul-
ro-ugoslavă, abătând Bul-
ria depe căile revizioniste
izolând pe revizionistii
la Budapesta.

E cert și din anteceden-
e acestea, că mâna cri-
nală care a zguduit Marți
temelii lumea doritoare
pace, n'a lucrat numai
pă îndemnurile bestiali-
ii ei. Imprejurările în cart

s'a făptuit infernala bleste-
măție dovedesc aceasta de
asemenea. Moartea năpraz-
nică a celor doi luminați și
neobosiți martiri ai păcii a
fost rezultatul unui complot
pregătit cu-atâta amănunți-
me și iscusință, de câtă o
ncercare individuală nu este
capabilă.

Nu știm până n' mo-
mentul când scriem acestea,
unde-i răspunderea concre-
tă a acestei tragedii. Se va
ști în curând. Până atunci
trebuie să fixăm răspunderea
cealaltă, nu tocmai indirectă.
Chiar dacă nu s'ar dovedi
până la urma urmelor decât
vinovăția directă a atenta-
torilor, rămân vinovați de
lovitura cumplită ce s'a dat
păcii generale și aceia cari
n'au conținut un moment să l
arate cu degetul pe Louis
Barthou ca cel mai indicat
din toată omenirea să fie
pus la zid, aceia cari au
întreținut în contra lui o
atmosferă satanică, punând
la cale arderea lui în efigie,
aceia cari au făcut tot ce
drăcește era cu putință ca
să tulbure bunele relații cu
statele succesoare și buna
atmosferă dintre statele a-
cestea și dintre noii lor ce-
tățeni, — aceia cari sub
firma revizionismului, che-
me-se unguresc, macedonean
sau altfel, uneltesc zi de zi
în contra păcii.

Fixăm răspunderea acea-
sta cu tot cumpătul, rețin-
ându-ne, oricât de mare
ne este indignarea, dela orice
instigație. Momentele sunt
prea grave, pacea prea în
primejdie, ca să contribuim
cu ceva la focul pus de re-
prezentanții pe pământ ai
Satanei.

Atentatul dela Marsilia

După legăturile ce le-a
mentat deunăzi la Sofia
re țara Sa și între Bul-
ria, regele Alexandru avea
reconcilieze Iugoslavia cu
lia, și trebuia în scopul
asta să facă o vizită la
is, în ajun de a se duce
his Barthou la Roma.
lesne deci de înțeles

importanța uriașă pentru pa-
cea europeană a vizitei ce-o
ntreprindea în Franța regele
martir. Și e lesne de n'țeles
în lumina acestui lucru de
ce și de cine trebuia împie-
decată cu cel mai mare preț
inițiativa la care se lucra.

Mai înainte deci de a pași re-
gele Alexandru pe pământul

Franței, mâna infernală era acolo
și sta la pândă. O dozină de nu
mai multe de criminali hotărâți
la orice, pându-l din umbră
prin împrejurimile Marsillei. Poli-
ția franceză a făcut tot ce a
putut ca să prevină vr'o ncer-
care fatală, mai cu seamă că a
fost prevenită că s'a pus la cale
un complot, dar banda criminală
s'a dovedit mai presus de orice
istețime polițienească. În mo-
mentul când automobilul care-l
aducea pe rege din port, dela
vasul de război cu care venise
din Iugoslavia, trecea prin plata
Bursel din Marsilia, din enorma
mulțime care ovaționa cu cea
mai mare n'flăcărare pe augustul
oaspe s'a desprins cel mai îndră-
zneț din banda pânditoare,
și strigând „Trăiască Regele!”
a ocolit pe colonelul care mer-
gea înainte automobilul regal,
a sărit pe scara automobilului
și a tras. În automobil se afla
lângă regele ministrul de externe
Barthou. Au căzut amândoi, ră-
niți atât de grav, Regele cu trei
gloanțe, iar Barthou cu două,
încât îndată după ce a fost tran-
sportat la chestura poliției, re-
gele Alexandru și-a dat sufletul,
iar ministrul de externe Barthou
a sucombat după o transfuziune
de sânge la spital, la un ceas
după atentat.

Atentatorul s'a dovedit de o
ne mai pomenită ferocitate. În-
armat cu un revolver-mitrăleră
cu 25 de gloanțe, cu un revol-
ver comun și cu o bombă, a
tras de mai multe ori asupra re-
gelui și-a lui Barthou, apoi du-
pă ce a căzut lovit în cap cu
sabia de colonelul pe care-l ocolise
și împușcat de șoferul auto-
mobilului regal, a tras de câteva
ori în sulța regală și n' lumea
care năvălise să-l linșeze, iar
naainte d'a se pierde sub călcă-
iele mulțimii, și-a tras în gură
două gloanțe, ca să ducă cu
sine pe lumea cealaltă secretele
complotului. Poliția a izbutit să-l
scape cu viață din mâinile mul-
țimii n'furlate, dar atentatorul a
murit peste puțină vreme, fără
să se fi putut afla dela el ceva.

De mâna criminalului a mai mu-
rit în afară de regele Alexandru
și de ministrul Barthou un agent
de poliție, și-au fost răniți grav
general Georges, un operator de

cinema și alte șase persoane,
între cari patru femei.

Doliu în toată lumea și indig- nare generală

Năpraznica moarte a celor
doi martiri ai păcii a zguduit
întreaga lume.

Vestea cumplită s'a răspân-
dit Marți seara pretutindeni
cu înjeala fulgerului. Lumea
a rămas de-atunci sub impe-
riul indignării și al groazei
de urmările ce le poate avea
pentru omenirea abia ieșită
dintr'un măcel cum n'a mai
fost, fapta infernală a celui
pus de uneltitorii din umbră
să se joace cu soarta lumii.

Nu vom descrie aci durerea
ce-a cuprins Franța, Iugo-
slavia, România, în urma
sfârșitului ingrozitor al bu-
nului rege și-al neuitatului
luptător pentru pace Louis
Barthou, pe care țara româ-
nească îl va cinși de-apuru-
nea cu pietate și cu recunoș-
tință pentru apărarea ce-a
luat-o mai categoric ca ori-
cine drepturilor noastre isto-
rice asupra Ardealului, apă-
rare pentru care s'a ridicat
în contra sa cea mai satanică
furie a revizionistilor din Un-

garia. Se cuvine însă să sub-
liniem țaria cu care și-a pă-
trat calmul țara lovită în
inimă a regelui Alexandru și
cu care îndurerata regină vă-
duovă suportă mai mult decât
eroic nemernica lovitură.

Eolca regină mamă a trei co-
pii rămași fără tată și-a unuia
pe drum, bolnavă încât a tre-
buit dusă de medici dela cata-
fakul soțului său la Paris, pe
masa de operație, a dovedit o
țarie care o pune în rândul ce-
lor mai tari femei, celor mai
presus regine lovite de soarte.

Un noroc pentru țara sa, pen-
tru dinastia Iugoslavă, pentru co-
pilașii săi și pentru noi, din țara
cărora a plecat la tronul plin de
încercări al Iugoslaviei, a făcut
să o mai vedem astăzi în viață.
Din cauză că nu se simțea bine,
a trebuit să plece în Franța cu
trenul, lipsind astfel în momen-
tul fatal dela Marsilia. Regina a-
tât de crunt lovită a aflat astfel
despre moartea lubitului său soț
în momentul când trecea granița
franceză. A avut țaria să-și va-
dă a doua zi soțul măcelărit, și
să ia dispoziții pentru aducerea
la Belgrad a moștenitorului tron-
ului, Petar al II-lea, care se a-
fla la școală la Londra.

Cine-i asasinul

Polițiile europene caută cu
nespusă înțrigurare să afe
cine este bestialul asasin,
cine-i sunt complicii, cine
stă în spatele lor, și unde
sunt comparișii dispăruți.

S'a aflat din primul mo-
ment la asasin un pașaport
(despre care s'a spus a-
poi că-l fals și că are viza
falsă a consulului cehoslovac
din Zagreb) — din care s'a
constatat că l-ar chema Ke-
lemen Peter, nume unguresc

Intâmplarea — câte cin-
dătenii nu creează simpla
intâmplare, a făcut ca pos-
tul de radio din Budanesta
să înregistreze un record
cu care zliarele maghiare se
laudă destul de imprudent:
anume, la Belgrad, la Ge-
neva și în multe alte cen-
tre europene, știrea despre
tragedia dela Marsilia s'a a-
flat mai întâi din emisiunea
postului de radio budapestan.

N'ar fi nimic deosebit pă-
nă aici. Ciudătenia este, că
postul de radio din Buda-
pesta s'a grăbit să falsifice nu-
mele atentatorului, spunând
că-l chiamă Petrus Calemén,
și-anume punând pe Petrus
înaintea lui Kelemen, ceea
ce pe unguresc înseamnă
că numele Kelemen e nume
de botez și se traduce Cle-
mente, și nu e numele de
familie Kelemen obișnuit nu-
mai în onomastica maghiară.

Nu mai puțin ciudată este
stăruința de fiecare zi a
postului de radio budapes-
tan de a sublinia în fiecare
știre ce o dă despre odiosul
atentat, și anume ca repro-
ducând după ziare englezești,
americane, etc., că atentatorul
e dovedit croat, că-i supus
Iugoslav, etc.

Ca adaus la aceste ciudă-
țenii, presa maghiară a că-
Continuare în pagina II.

Descoperiri senzaționale în chestiunea complotului

(Urmare din pag. 1)

utut Joi să acrediteze că atentatorul este identic cu teroristul Nahis, pe care poliția iugoslavă îl semnalase celei franceze în capul listei teroriștilor de cari trebuie ferit regele Alexandru.

Fără să facem nici o presupunere, lăsând cu totul în sarcina polițiilor europene să descopere identitatea criminalului și legăturile ce le avea, vom adăuga la cele de mai sus ceea ce s'a afirmat în privința atentatorului până acuma:

Din capză că pe corpul atentatorului s'a aflat un tatouaj cu cap de mort și cu inițialele organizației teroriste a macedonenilor bulgari, s'a început să se afirme că asasinul e din tabăra macedonenilor, carl — precum

se știe — nu se împacă cu politica de apropiere de Jugoslavia a actualului guvern bulgar Ghergheff. În presa noastră acreditează în special această presupunere ziarul „Adevărul”, ale cărui telegrame referitoare la crimele dela Marsilia seamănă leit cu ale ziarelor budapestane.

Se afirmă de altă parte, în presa maghiară, că un negustor din Nș cu numele Petru Kelemen, s'a prezintat poliției iugoslave, arătând că nu-l identic cu atentatorul, care s'a folosit prin fals de numele său.

Din Praga se anunță ziarelor ungurești că a fost arestat acolo un expulzat din Jugoslavia, grădinarul Wavrinek, al cărui pașaport are același număr ca și al asasinului Kelemen. Arestatul afirmă că pașaportul l-a fost furat și că a cerut astfel un duplicat.

Doi complici arestați

— Și unul cu nume unguresc fugit —

Cercetările din Franța se continuă cu toată febrilitatea. S'au stabilit până acum locurile din Paris și din împrejurimile Marsillei pe unde a umblat atentatorul Kelemen.

La Paris și în alte părți ale Franței s'au făcut perchezitii la emigranții iugoslavi. Au fost cercetați la poliție între alții fiul fostului președinte al croaților autonomiști Radici, și fostul ministru Pribicevici.

Poliția franceză a ajuns încă de a doua zi pe urmele a trei indivizi suspecti, despre cari s'a stabilit că au umblat prin împrejurimile Marsillei cu atentatorul, și s'au echipat la același magazin din Paris ca și dânsul.

Unul dintre ei a fost încercuit și arestat în pădurea dela Fontainebleu, dar a reușit să scape. Poartă numele Chalmy (probabil Halmy), din care pricină ziarele budapestane s'au grăbit să-l răsboteze Chalmy.

Celalți doi au fost arestați în orașul Thonon din apropierea Franței, acolo unde Liga Drepturilor Omului și Liga Revizionistă maghiară au ținut acum anul congresul anticehoslovac despre care vorbim în altă parte a „Gazetei Antirevizioniste”.

Guvernul maghiar desminte

— Și totuși...

Ziarele budapestane din 12 crt. („Ujság”, „Magyar Hirlap”, ș. a.) anunță că marile ziar londonez „Times” a publicat o corespondență dela Budapesta, prin care ministerul de externe maghiar desminte în chipul cel mai energic știrea ce o adusesse „Times” dela Belgrad, că atentatorii fac parte din grupul maghiar al emigranților croați.

Desmințirea ministerului de externe spune că Ungaria n'are nimic comun cu atentatul, și că nu este în Ungaria nicio școală de asasini politici.

O rugăminte la Praga...

„Magyar Hirlap” mai publică o știre din Praga, după care mi-

El purta numele fals de Ladislau Beneș și Iaroslav Novak. Falsul Beneș a declarat după mai multe codiri că se numește Ivan Raillci și e născut în Karagivevaș. Firește nu se știe încă dacă mărturisirea sa este adevărată.

Al doilea, falsul Novak, n'a volt să-și spună numele.

Ambii au recunoscut însă că au participat la complotul lui Kelemen, și că fac parte — după cum relatează agenția Telor — dintr'o organizație teroristă cu vaste ramificațiuni în Jugoslavia și în străinătate. Au declarat că dacă nu reușea atentatul dela Marsilia, aveau însărcinarea să-l omoare pe rege la Paris.

Radio Belgrad anunță că asasinii steteau în legătură cu Ungaria

Radio Beograd a anunțat Joi și Vineri, că asasinii fac parte dintre emigranții croați expatriați în Ungaria, și că unii dintre complicii lui Kelemen au izbutit să se întoarcă în țara ungurească.

Știrea aceasta de-o no mai pominită gravitate a fost comunicată ziarului său de corespondențului din Belgrad al lui „Times”.

Spun ziarele parisienne, că spune presa maghiară...

De altă parte ziarele budapestane reproduc cu multă satisfacție o telegramă din Paris, după care presa franceză relevă marea participare a ziarelor budapestane la doliul Franței și al Jugoslaviei. E vorba despre telegrama trimisă și ziarelor ro-

mânești, a Agenției telegrafice maghiare, referitoare la purtarea urbană a ziarelor budapestane. Vezi despre aceasta în altă parte a ziarului nostru.

Intervine și reprezentantul unei bănci ungurești.

„Excelsior” a publicat un interviu cu reprezentantul la Paris al unei bănci budapestane, relativ la asasinul Kelemen. Interviewatul declară că l-a cunoscut în Jugoslavia la un match de tenis, că l-a recunoscut văzându-i fotografia în ziare, că nu și mai aduce aminte cum îl cheamă,

Și totuși firele organizației duc la faimoasa Jankapuszta din Ungaria.

Agencia Radio-Central a anunțat la 12 crt. din Paris următoarele:

Mărturisirile celor arestați, precum și alte puncte de reper, fac să se întrevadă că adevăratele cauze ale atentatului trebuiesc căutate nu numai în motive de politică internă, privind Jugoslavia, ci și în special în motive de politică internațională.

Astfel, Novak și Beneș au spus că au venit în Franța dela Münnich, trecând prin Elveția. Faptul că vorbesc bine limba germană, dovedește că au stat mai mult timp în Germania.

Pare că amândoi fac parte dintr'o bandă periculoasă al cărei centru de acțiune era la Fontainebleau. S'a mai dovedit că Novak și Beneș cunosc la perfecție situația din Europa Centrală și în special aceea din Ungaria, de unde reiese că fac parte din cunoscuta centrală teroristă din Janka-Puszta, dela granița ungaro-iugoslavă.

Regele Alexandru al Jugoslaviei

NOTE BIOGRAFICE

Regele Alexandru al Jugoslaviei, din casa Karagheorghevi, s'a născut la 17 Decembrie (4 Decembrie stil vechi) 1888, la Cetinje, ca al doilea fiu al fostului președinte și apoi rege Petre Karagheorghevi. Mama sa era Zorka (Aurora) una din fiicele regelui Nicolae al Muntenegrului. Intocmai ca și fratele său mai mare Gheorghe, și-a făcut instrucția în corpul cadetilor rusești.

Când la 2 (15) Iulie 1903 tatăl său a fost ales Rege al Serbiei, Alexandru a venit cu sora sa Elena la Belgrad la 10 August 1903. Aci, sub conducerea profesorilor sârbi, a absolvit liceul și s'a îndreptat spre studiile de drept.

După abdicarea dela tron (25 Martie 1909) a prințului moștenitor Gheorghe, Alexandru, numit moștenitor, și-a îndreptat interesul spre armată, în care a intrat, întocmai ca și fratele său,

dar nu se numește Kelemen, ci are un nume sârbesc sau croat.

Revolverul asasinului fusese fabricat anume

Agencia Rador anunță din Marsilia, că cercetările poliției franceze au dus la o constatare senzațională în privința revolverului cu repetiție multiplă al atentatorului Kelemen.

Revolverul n'are nicio marcă și nicio indicație după care să se poată ști unde a fost fabricat sau cumpărat. Inseamnă că a fost fabricat anume.

Apare o doamnă dela Budapesta

Agencia Telor a anunțat deasemenea la 12 crt. că ultimele cercetări întreprinse de poliția iugoslavă în colaborare cu toate polițiile din Europa centrală, au dus la o descoperire senzațională. A-nume, stabilindu-se că formularul pașaportului întrebuintat de asasinul Kelemen este original, s'a bănuit că numai fotografia și textul pașaportului au fost înlocuite. Pornind pe această urmă,

s'a descoperit că pașaportul original a fost eliberat la Budapesta de consulatul general cehoslovac, la cererea unei profesoare cu numele Jana Majerti, născută în localitatea Usti de lângă Elba și domiciliată în prezent în capitala Ungariei.

Poliția se străduiește acum să afie dacă pașaportul profesoarei a fost furat de către atentatori, sau dacă ea este în legătură cu organizația careia îi aparține și asasinul Regelui Alexandru.

lexandru vizitează Parisul are ocazia să albească în ochii celor mai importante naltăți ale Franței.

La sfârșitul lui Februarie își reduce lista civilă la două milioane.

În 1933, împreună cu Boris al Bulgariei și Carol al II-lea al României, începu să viziteze în mod practic în Balcanică. În Ianuarie el vizită pe regele României; în Săptembrie are o convorbire cu Boris în timp ce acesta vizitează prin Belgrad, și în aceeași zi face o călătorie în Balcani. La 24 Septembrie vizitează pe regele Carol al II-lea la Sinaia; la 3 Octombrie are o întrevedere cu regele Boris al Vârna și la 4 Octombrie vizitează pe Pașa la Istanbul. Circumstanțele acestea au fost următoarele încheierea unor pacte de prietenie și alianțe, între altele cel balcanic încheiat în Februarie 1934 și semnat de Bulgaria, Grecia, România și Turcia.

Regele Alexandru s'a născut la 8 Iunie 1922 cu prințesa Maroara, a doua fiică a Regelui Ferdinand și a Reginei Mariei României. Are trei urmași: la 1 Septembrie 1932 s'a născut fiul moștenitor Petru, la 15 Iunie 1928 prințul Tomislav. Numele Tomislav a fost dat de cel dintâi rege croat, regele Andrei, al treilea fiu al regei regale a Jugoslaviei, care a născut la 28 Iunie 1929.

Un publicist german despre pretenții revizioniste maghiari

Într'un lung studiu din „Erwachendes Europa” Leipzig — precum arată titlul — din 11 Oct. crt. d. tele Cornelii I. Codarcea tratează sub semnătura d. Herman Theil despre absența pretențiilor revizioniste maghiare asupra teritoriilor nite României, și se scriu altele următoarele:

„E foarte bine să lămurim unele lucruri puțin cunoscute în Germania. Dacă luăm ca compoziția etnică a teritoriilor deslupite de Ungaria, vom ajunge la concluzia, că ele aparțin tot dreptul României. Populația ungurească mai numeroasă există decât la periferia de nord în orașele mai mari, ca de Timișoara, Arad, Oradea, în fine, în partea răsăritească a Ardealului, unde se află și un număr finit săcuiesc. Toate fragmentele de populație ungurească nu pot fi considerate decât ceea ce sunt: mici insule în masa compactă a celor 14 milioane de români, și nu pot pretinde ca de dragul câteva sute de mii de unguri multe milioane de români să rupă din jiniturile în care esc în mase compacte.”

In loc de reformă agrară, diplome de recunoștință

Regentul Horthy și cu guvernul său au făcut anul trecut o inovație care caracterizează mai mult decât orice stăpânii Ungariei de azi. Au început adevărat să depreze — ca să zicem așa — pe acel dintre proletarii agricoli, cari servesc de mai multă vreme și mai cu creștință pe domni de pământ. Anul trecut, cu ocazia unei festivități șoviniste, s'au împărțit întâiele diplome de acest fel, unor slugi domnești cari sunt de 40—50 ani în slujba unui sau altui nemeș.

Acum fu un nou prilej pentru oficialitatea maghiară, ca să-și arate dragostea de țărani. S'a finit adevărat așa-zisa „săptămână națională a muncii“, despre care am mai vorbit în aceste coloane, și — precum a arătat la 25 Sept. crt. ziarul „Uj Magyaraság“ — s'a hotărât să se dea cu acest prilej o sută de diplome de recunoștință, la o sută de slugi nemeșesti cari stau de 40—50 de ani în serviciul domnilor de pământ.

Există oare margini ale cinismului pe cari să nu le poată trece conducătorii Ungariei latifundiare?

Statistică a profesiunilor ungurești în Slovacia și Rusia subcarpatică

După „Magyaraság“ din 28 Sept. crt., care reproduce după statistică a cehoslovacilor dela 31 Dec. 1930: Două treimi din populația măriară a Slovaciei și Rusiei subcarpatice se ocupă cu gospodărie, agricultură, lucrări silvice, etc.; 17.1% din meserii, 6.5% din nepot, 2.8% din slujbe publice, 1.2% sunt liber-profesioniști intelectuali, 1.7% au ocupații diverse, iar 1.7% ocupații necunoscute.

Proprietarii unguri de pământuri și păduri din Slovacia sunt 3.143, iar arendașii 551. Pe lângă proprietarii de pământuri sunt 18.943 lucrători, 41 ucenici, 39.707 zilieri.

În Rusia subcarpatică proprietarii unguri de pământuri și păduri sunt 10.236, iar arendașii 42. Sunt apoi în aceste branșe 97 slugi, 246 angajați, 2.820 muncitori, 4 ucenici, 5.549 zilieri.

Proprietarii unguri de ateliere și uzini industriale sunt în Slovacia în număr de 10.675. Personalul unguresc al industriilor se împartășește astfel: 988 slugi, 1.036 angajați, 19.617 muncitori, 136 ucenici, 2.472 zilieri.

În Rusia sunt 1.913 industrii și 352 angajați. Numărul muncitorilor unguri din industria este de 3.945, al ucenicilor de 587, al zilierilor 233.

Negustorii unguri independenți sunt în Slovacia 2375, iar restauratorii 599. Bănci și societăți de asigurare ungurești sunt 61, spec-

datori 405, iar proprietari de întreprinderi auxiliare 63. La poștă sunt 99 funcționari, 185 angajați și 11 muncitori. La căile ferate sunt 164 funcționari, 710 angajați, 485 muncitori, 175 zilieri. Funcționarii unguri particulari sunt în număr de 1.492.

În Rusia subcarpatică sunt 504 negustori unguri independenți, 71 restauratori, 13 întreprinderi industriale și comerciale auxiliare, o bancă și 128 speditori. La poștă sunt 35 funcționari, 38 angajați și 2 muncitori, iar la căile ferate 101 funcționari, 309 angajați, 207 muncitori și 22 diurniști.

În administrație sunt 757 funcționari, 270 angajați, 455 muncitori și 4 zilieri. În învățământ: 1.521 profesori și învățători, 53 angajați, 8 muncitori. La instituțiile sanitare: 195 funcționari, 235 angajați, 123 muncitori; medicii și dentiștii unguri independenți sunt în număr de 692. La armată sunt 2 slugi și 339 muncitori.

Probabil capitolul de adineaure se referă la Slovacia, de oare se adaugă în cele ce urmează, că în Rusia subcarpatică învățământul public „dă pâine la 887 persoane cu limbă maghiară“, instituțiile sanitare la 676, justiția și serviciul de știri al statului (?) la 1258, iar alte instituții la 658 de inși.

În Slovacia numărul liber-profesioniștilor unguri intelectuali este de 6.943, iar în Rusia subcarpatică de 1.174.

Note

În ziarele maghiare din Arad s'au putut citi săptămâna aceasta niște reportaje judiciare în titlul cărora figurează un nume românesc ortografiat așa: Momák Döme. Numele acesta — după cum se știe la Arad îndeobște — e al unui avocat român, care indiferent că s'o fi complăcut pe vremea ungurească să-și scrie el însuși numele așa cum i-l scrie astăzi presa maghiară, se iscălește astăzi așa cum se semna înaintășii săi. De ce dar presa ungurească ține să-și bală joc de un nume românesc?

De altfel nu numai în cazul acesta s'a putut remarca bătaia de joc a presei ungurești. Regretatul Vasile Goldiș n'a fost niciodată pentru presa aceasta decât Goldis László, chiar și pe vremea când era ministru. Și la fel atâția alții, cari nu numai n'au cochetat în trecut cu ungurii, dar au fost dintre cei mai intransigenți români.

De ce această bătaie de joc? S'a putut impune presei ungurești — i-adevărat că numai parțial — să scrie numele de localități pe românește, — de ce nu i se poate impune să scrie ne-schimonosite și numele românești de persoane?

Un celățean din Arad a cerut deunăzi să se schimbe numele străzii unde stă (ni se pare „Semicercul“), cu oricare alt nume, deoarece afară de locatarii depe strada sa nu-l știe nimeni.

Iscălim și noi petiția celățeanului.

E o rușine că s'a putut da unei străzi un asemenea nume, atunci când erau la îndemână în istoria generală sau locală românească nume vrednice să fie preferate față de un scandalos „Semicerc“, care — pare-ni-se — e o traducere depe ungurește.

În legătură cu războtizarea aceasta e necesar s'atragem primăriei atenția că nomenclatura străzilor arădane e plină de nume fără nici un rost, cari nu pot fi tolerate.

Același lucru trebuie spus la adresa nomenclaturii mai tuturor orașelor noastre.

Unguri get-beget...

În partidul maghiar depe granița arădană e mare frământare. Se apropie data, neanunțată încă, a alegerii succesorului lui Béla Barabás la președinția organizației arădane a partidului, și n'vrederea aceasta se lucrează de zor nevoie la reorganizarea cadrelor, finându-se adunări, alegându-se noi comitete și comiții.

Ultimele adunări s'au finit la Șofronea, Socodor, Sântana, Vânători și Satu-Nou.

Le-a organizat — arată „Aradi Közlöny“ din 9 Oct. crt. — secretarul organizației arădane Alfred Fränkel, și au participat la ele dela centrul din Arad: dr. Bela Párecz, ungar de origine armenească sau germană, Maximilian Lantos, ungar de neam evreiesc, dr. Geza Velcsov, ungar de neam bulgăresc, și dr. Paul Szuchy, ungar arpadian de obârșie incertă.

S'au ales în toate cinci localitățile comitete noi, unul mai unguresc decât altul.

La Șofronea, colonie ungurească dela mijlocul secolului trecut, s'a ales președinte de onoare ruda de neam german a regentului Horthy, Ladislau Purgly, vicepreședinte Petru Schönborn iar în comitet, între alții, Matei Gyüre și Petre Kurilla.

La Sântana, sat șvăbesc, cu câteva perechi de unguri apăruți în secolul trecut: Președinte de onoare Rauchbauer Nandor, președinte Anton Mandl, vicepreședini Caietan Hönigesz și Iosif Gartner, notar Geza Bercse, casier Anton Gaal, controlori Rudolf Horn și Șt. Teuber, membri în comitet Mihai Ackermann, Carol Ackermann, Zoltan Bogdanovics, Andrei Bondár, Ludovic Bercse, Șt. Demko, Ioan Eberhardt, Mihai Enczinger, Iosif Eberhardt, Ludovic Frankt, Carol Gartner, Paul Goldzieher, Șt. Gartner, Ludovic Hopp, Ioan Kintzig, Iuliu Kovacs, Ioan Kollár, Ludovic Kiss, Aladár Mandl, Fr. Nagy, Mihai Princzinger, Lambert Revilak, Ludovic Raab, Daniel Szorath, Eugen Szabo, Ludovic Szentendrey, Carol Scherer, Izidor Steiner, Ioan Weng, Oscar Zimmermann.

La Vânători, sat cu unguri dela începutul secolului al 18-lea: președinte interimar Al. Berecz, unul dintre vicepreședinți Kovács Imre, casier Bodo Ludovic, iar în comitet, alături de alții cu nume maghiare, Bittermann Aladár, Kolozs András, Mikló Lajos, Simon Iozsof, Gall Ferenc, Berecz István.

La Socodor, sat românesc, cu unguri depela începutul veacului trecut: președinte preotul Moise Balázs, secretar Ioan Töröcsik, controlori Balázs Iosif și Iosif Süle, iar în comitet, alături de alții cu nume ungurești, Kiss Ioachim (scris așa) și Emeric Golyha.

La Satu-Nou, colonie dela mijlocul veacului trecut: controlori Kisander Al. și Mihai Németh, iar în comitet, alături de alții cu nume ungurești, Iosif Szalok și Anton Gál.

Cum se chiamă această „organizare“ a partidului maghiar, dacă nu un proselitism care n'ar trebui tolerat?

Banca Victoria S. A. Arad

Incunoștințare

Prin prezenta cu onoare incunoștințăm pe onorații noștri depunători și pe ceilalți creditori, că sprijiniți pe art. 52 din legea pentru lichidarea datoriilor agricole și urbane și în baza ofertei ce am lansat, am încheiat un aranjament amiabil cu creditorii noștri, reprezentând majoritatea creanțelor, astfel că în conformitate cu legea acest aranjament de plată a devenit obligatoriu pentru toți creditorii băncii noastre.

În sensul aranjamentului, plata datoriilor noastre urmează să se facă pe o cotă de 35%, plătită în număr de 10 rate egale anuale, cu dobândă de 1%, începând cu 1 Februarie 1935. Arad, la 6 Octomvrie 1934.

Diracțiunea

Lupta pentru maghiarizarea bisericii ort. din Ungaria

— După eșuarea episcopiei dela Senteș —

Disgrațierea despre care am vorbit în foiletoanele de până aci, pseudo-episcopului Ștefan Németh dela Senteș, a iscat în presa budapestană o valvă de comentarii, cu comentarii și bine să fie cunoscute și altorilor dela noi.

În „Magyaraság“ dela 20 Iulie crt. (e de notat, că acest ziar șovinist s'a făcut monitorul luptei încercate de oficialitatea maghiară prin intermediul lui Németh și-al comparișilor pentru maghiarizarea bisericii ortodoxe în Ungaria), s'a publicat un articol-prim intitulat: „O biserică care se zbate“, în care se arată oficialitatea maghiară că e desinteresată mereu de creștinșii ortodocși de neam unguresc, și n'legătură cu aceasta arată următoarele:

„Pentru înflințarea unei ierarhii ortodoxe maghiare se dă luptă de decenii întregi, dar până la războiul mondial aceasta n'a preocupat decât aproape numai pe ardeleni. În Ardeal era vorba despre soarta ortodoxă a 30 de mil desăcui, și trebuia salvată această parte a corpului național de primejdia ca să fie desnaționalizată de biserica lor devenită valahă, prin întrebuintarea unui întreg arsenal de mijloace spirituale și materiale.“

Se arată apoi, că n' restul fostei Ungarii „abia au rămas ungarul neașii de religie ortodoxă, dintre cei cari au fost convertiți la această lege pe vremea arpadiană.“ (Cu alte cuvinte: ortodocșii așa zși săcui ar fi deasemenea dintre ungurii convertiți la ortodoxie atunci!).

Apoi: Ni se spune, că „valahizarea“ săcuiilor ortodocși a facilitat-o Gheorghe Rákoczy I-ul, prin faptul că a ordonat să se scoată din bisericile ortodoxe din Ardeal limba slavonă și să se tipărească cărți bisericești românești. Totuși, din pricină că președintele preoștilor ortodocși nu reclama timp mai îndelungat, „valahizarea“ preoștilor ortodocși săcui a fost anevoioasă până la începutul celei de a doua jumătăți a veacului trecut. Săcuii ortodocși se îngrijeau să-și albată preot din neamul lor, pe care îl țineau câteva luni la școală pe banii comunității, încât se întorcea preotul mai înainte de-a se fi „valahizat“.

În continuare se arată, că la 1868, prin art. de lege LIII, s'a statuat autonomia și ierarhia bisericii ortodoxe românești și sârbești, dar a fost lăsată nesoluționată chestiunea bisericii ortodoxe creștine și a ortodocșilor de alt neam. Ierarhia grecească n'a fost stabilită prin le-

ge, deoarece s'a crezut suficientă dispoziția din transumtul Imperial dela 1792, prin care se fixase, că episcopul ortodox din Buda nu poate fi decât de naționalitate grecească. Dispoziția aceasta căzuse însă n' desvetudine: ierarhia dela Budai a fost acaparată de sârbi, și în plus, pe măsură ce grecii (grecii autentici sau macedo-români, — n. n.) s'au stins ungurizându-se au încăput pe mâinile sârbilor și parohiile grecești, dimpreună cu averile lor urlașe. Din această cauză s'au ivit foarte repede plângerii, și la 1871 a trebuit adusă o lege suplimentară, care asigura autonomia „comunităților ne-grecești și ne-sârbești.“ Sârbizarea s'a continuat însă. În sfârșit, la 18 Decembrie 1932, consiliul superior al parohiilor de fundație grecească s'a adresat ministerului de culte cu rugămintea, „ca să ia din mâna administratorilor sârbi a cele parohii — cum sunt cele din Balassagyarmat, Eger, Esztergom, Győr, Kecskemét, Mo-

hács, Nagykanizsa, Sopron, Székesfehérvár, Szentendre și Vaj, cari sunt administrate actualmente de preoști sârbi, și să le pună sub administrația preoștilor comunității de fundație grecească, iar administrația averilor lor a june prin interpretarea greșită a legilor pe mâinile bisericii sârbești, să fie dată pe mâna celei mai apropiate comunități grecești“.

„Magyaraság“ omite — firește — să arate, că acest demers s'a făcut în scopul maghiarizării, și că nu era decât o nouă verigă din lanțul acțiunilor cari au dus apoi în anul 1934 la proclamarea înflințării episcopiei maghiare ortodoxe dela Senteș.

Ne arată în schimb că: „Dela 1871 a trecut vremea îndelungată, și n' acest timp cursul nefalsificabil al vieții a maghiarizat nu numai pe grecii și pe ortodocșii sârbi și români deslipiți de trunchiul națiunii lor. Iar după războiul mondial, grosul sârbesc ce a rămas, a optat pentru Sârbia și s'a expatriat,

Bibliografie

„Kimondom“

Sub titlul acesta, care pe românește înseamnă: „O spun pe sleau“, a apărut la 10 Oct. crt. la Arad o apreciazabilă publicație maghiară declarată antirevizionistă, redactată de cunoscutul publicist și scriitor maghiar Gheorghe Ferenczy, descendent al unei familii din clasa ungurească așa-zisă istorică.

Revista confratelui Ferenczy e scrisă cu mult nerv și cu mare curaj. Trebuie să spunem aceasta, pentru că mai înainte încă de-aici fi ieșit publicația de sub tipar, presa din slujba partidului maghiar a pornit în contra sa o campanie furibundă, din pricină că s'a scris într-o corespondență săptămăreană a ziarului „Universul“ că d. Ferenczy, d. Fényes Samu și d. Markovics-Rodion, au pornit printre ungrorii dela noi o mișcare antirevizionistă. Vorba d-lui Fényes, spusă într-o scrisoare deschisă trimisă astă vară ziarului „Patria“: în România un ungror n'are voie să vorbească în contra blestemățiilor revizionistilor maghiari, e însă liber orice scrib de al partidului maghiar să atace în chipul cel mai mârșav pe orice ungror care nu se pune în slujba revizionismului.

Salutăm deci cu atât mai vădit energica publicație a d-lui Ferenczy. Mai cu seamă că între timp d. Markovics Rodion a ținut să desmintă prin toată presa maghiară dela noi că d-sa — Marvics — ar avea gândurile antirevizioniste ce i le atribuise corespondentul săptămărean al ziarului „Universul“. D. Ferenczy a dovedit astfel că-i omul imparțial, pe care nu-l impresionează nicio amenințare a uneltelor iredentei.

„Kimondom“ a apărut cu următorul sumar:

Sunt ungror! — articol prim, în care redactorul revistei contestă neomaghiarilor de seama lui Iacob Markovics-Rodion, Iakabffy alias Agobcsa, Sulyok alias Stockinger, etc., dreptul de a-l judeca

asa că astăzi situația este că abia o cincime dintre cei 30 de mil de ortodocși din Ungaria mutilată sunt sârbi, și abia cu ceva mai mult decât atâția sunt români, iar ceilalți toți sunt maghiari!.

De notat: în articolul său din „Pesti Hirlap“ dela 6 Mai crt., despre care am mai amintit în foiletoanele acestea, președintele Ligii Revizioniste Herceg Ferenc vorbea despre 70 de mil de maghiari ortodocși! Sic!

„Magyarország“ arată apoi, că numărul ortodocșilor ungrori s'a sporit prin repatrierile sacului ortodocși. Sic!

Oamenii aceștia — spune apoi ziarul budapestan — au rămas de capul lor, desorganizați, fără cap bisericesc. Guvernul maghiar nu s'a preocupat de soarta lor „nici după ce s'a găsit un ungror înflăcărat cu ascendență grecească, generalul Carol Kurucz, care a redactat în primăvara anului 1923 un memoriu, prin care comunitățile bisericesti de fundație grecească

pe d-sa dacă are sentimente maghiare sau ba.

„Vremuri grele“, — articolul publicat de d. Al. Vaida-Voivod astă primăvară în revista „Transilvania“.

Elemér Gyárfás și deponenții ungrori ai băncilor maghiare.

A cui e pământul maghiar, — reproducerea din statistica cunoscută cititorilor noștri, a latifundiilor ungrești, din cartea „Beszélő számok“ a lui Zentai.

Tiberiu Eckhardt falsificatorul de franci francezi, prim-delegat al Ungariei la Liga Națiunilor.

Lord Rothermere, pontificale fascist.

D-nii Goga și Vaida despre chestiunea maghiară.

Cazul Markovics Rodion.

„Ion I. C. Brătianu“, de I. G. Duca.

Remarcăm dintre cronicile sumarul următoarele:

O mențiune despre iredentistul președinte al partidului maghiar din Slovacia Szüllő Geza, că a fost arestat la 1903 de poliția budapestană pentru pederastie.

Adnotațiile în legătură cu declarația din zilele trecute a regentului Horthy, că Ungariei nu-i trebuie dictatură (ca și cum n'ar avea-o!), și în legătură cu răsrepetatele declarații ale miniștrilor maghiari, că în Ungaria e cea mai perfectă ordine din lume, — o ordine, observă d. Ferenczy, la fel cu aceea din temnița Sing-Sing.

În „Uj Magyarország“ din 29 Sept. crt. s'a publicat un reportaj al publicistului G. Terescsányi, despre mizeria „kubikus-ilor“, adică a lucrătorilor dela șosele. Ni se arată că 800 de lucrători de aceștia în șomaj, au venit la Budapesta ca să-și reclame restanța de leafă de câte 10 pengő (260 de lei), ce nu li-a fost achitată de mai multe luni de zile. Dorm de vreo zece zile prin piețele Budapestei.

cer întemelirea episcopiei maghiare ortodoxe. O delegație de trei a prezentat acest memoriu ministrului de culte. Sunt de atunci 11 ani, dar miniștrii de culte au găsit până astăzi că-i de prisos să-l soluționeze. Între timp s'a început și din altă parte agitarea acestei chestiuni. Fiindcă episcopul Zubkovic (episcopul sârbesc din Buda, — n. tr.) numise paroh la Hodmezővásárhely un călugăr romano-catolic, care și-a părăsit religia și s'a însurat (numitul Wiener, cel despre care am arătat în foiletonul precedent că a fost numit administrator la Senteș în locul lui Ștefan Németh, — n. tr.), și-au cerut sfîntirea pe aceeași cale un preot catolic și unul care fusese lalc, dar episcopul l-a refuzat. În urma acestui refuz, unul dintre cei doi, Ștefan Németh, s'a nvrătit de-o hirotonire la episcopul sârbesc din Niș, iar celalalt, dr. Ioan Ruszko (fost vicecapitan ungror de poliție, — n. tr.), la mitropolitul rus emigrant Sera-

Actualități din trecutul societății „Emke“

— Moșia dela Geoagi a societății maghiarizatoare. Intervenția lui „Emke“ pentru înființarea unei episcopii ortodoxe maghiare în Ardeal. —

Faimoasa societate șovinistă „Emke“ dela Cluj, care, precum s'arată în precuvântarea albumului său festiv „Az Emke megallapította és negyedszázados működése“, s'a înființat pentru că să pregătească „timpul când vârful săbiei (subliniat, — n. tr.) va avea de contat numai cu rezultatele forței morale, spirituale și materiale, și nu va mai avea ocazie să repare ceea ce am lăsat nefăcut“, — cu alte cuvinte ca să maghiarizeze așa de fundamental Ardealul încât războiul de desrobire ce se aștepta din partea României să-l găsească opus desrobitorilor, — a cerut acum doi ani și jumătate guvernului să-l îngăduie să funcționeze legal (deoarece funcționează dela unire încoace nerecunoscută), și totodată a reclamat să i se restituie între altele moșia de 1700 iugăre ce a avut-o școala sa agricolă dela Geoagi și-a fost luată de statul român.

Chestiunea acestei moșii — adică mai corect a achitării ei de către stat — e acum din nou la ordinea zilei.

După ce n'a izbutit să o recapete, „Emke“ a dat statul în judecată, cerând un preț de expropriere de vreo opt ori mai mare decât cel fixat de stat.

Procesul s'a dezbătut deunăzi în a doua instanță, la Curtea de Apel, și s'a admis dublarea prețului inițial.

Istoricul moșiei dela Geoagi a soc. „Emke“

Pentru că e bine să se cunoască povestea acestei moșii a societății „Emke“, vom arăta-o în rândurile ce urmează, după albumul adineaori amintit al lui „Emke“.

fin dela Paris. Amândoi, după ce au fost hirotoniți în chip valid, s'au apucat să organizeze. Németh a fost ales paroh al bisericii autonome ortodoxe din Senteș (precum am arătat în foiletonul precedent, „alegerea“ aceasta a fost o numire impusă de oficialitate, la intervenția faimosului Urmanczy Nandor, — n. tr.). Ruszko și-a organizat o enorie ortodoxă din abandonat ungrori dela Budapesta. Episcopul (sârbesc — n. tr.) din Buda a căutat să împiedice activitatea amândurora, și li-a interzis prin intermediul episcopilor cari l-au sfîntit, ca să mai funcționeze.

Restul articolului lui „Magyarország“ nu mai interesează E o muștrare aspră la adresa ministrului de culte, pentru că a oprit și el activitatea lui Németh, și un apel desperat ca să se organizeze episcopia ortodoxă maghiară.

Clitii și răspândiții

„Gazeta Antirevizionistă“.

„Emke“ pretindea în cererea către guvern prin care-și reclama moșia școlii înapoi: că școala agricolă dela Geoagi este creația și proprietatea sa; că moșia valoroasă a școlii (1700 iugăre) este deasemenea proprietatea ei, primită prin donație particulară; și dacă a fost predată școala și moșia statului ungar, au fost predate numai pe timp determinat, și anume până la 31 XII. 1930, când, conform contractului în regulă cu ministrul, au să treacă cu tot ce are școala și moșia în posesia lui „Emke“; că statul român a moștenit dela cel maghiar drepturi contractuale provizorii, cari au expirat deja.

Care este realitatea în privința acestei donații?

Întâi de toate: Statul român nu poate recunoaște valabilitatea dantei făcută lui „Emke“ de contele Kun Kocsard, dăruitorul marelui moșii pe care s'a înființat numita școală. Dania aceasta s'a făcut cu hotărâte intenții antromânești, și destinația ce i s'a dat a fost în consecință antromânească, așa cum era de așteptat dela „Emke“. Actul de donație stipulează categoric: donația va servi unui început de colonizare săcucească în jud. Hunedoara, și este făcut ca un îndemn ca și alții să procedeze la fel, lărgind teritoriul acestei colonizări (cf. Az Emke megallapította és negyed százados működése, pag. 218). Se mai spune încă în acest act de donație: dăruitorul a voit să-și facă moșia fidei-comis, adică inalienabilă în veștii veștii, ca să nu ajungă în mâni valahe; și fiindcă n'a putut atinge acest scop, s'a gândit la organul ungror cel mai în măsură să împiedice asemenea soartă a pământurilor sale, la „Emke“ (care, adăugăm, avea o secție specială pentru evidența moșiiilor din Ardeal ce erau pe punctul de-a-și schimba stăpânii și trebuiau prin urmare achiziționate pentru ungrori sau salvate).

Ca să evedențeze și mai în sensul acestel dăruiri, „Emke“ rată următoarele în citata de seamă: Geoagiul e un p. strategic din cele mai de se (cf. p. 205); etnicește însă e lah; în 35 de sate din împrețime, abia sunt 876 de ungrori (familiiile funcționarilor și școltorimea contelui Kun); la Geoerau, la 1890, 73 de ungrori, și zece ani, în urma înființării școlle agricole, aceștia s'au sporit cu colonizații la 200 de ungrori. Școala dela Geoagi e astfel, se citează dare seamă, p. 205, o dedicație a direcției în care tre să lucrăm în punctele perichitate.

„Emke“ a înțeles să se afunde și aici, la Geoagi, cuștul maghiar, ca în toată acțtatea ei. A căzut deci cu ch următoarea transacție: Statul moșia în primire până la înființează pe ea, „exclusiv întru săcui“, „ca să servească colonizării a țintutului cu școl școala întreținută de el, înregistrată cu toate trebuirele; suportă cheltuelile colonizării, etc.; iar apoi, dela în predă moșia și școala, cu cele, în stăpânirea lui „Emke“ (cf. p. 219).

În consecință, deci, școala deachis-o statul, în prezența ministrului agriculturii. Colonizarea făcut-o statul pe baza hotărilor prefectilor, convocății „Emke“ la Brașov încă înaintea de-a se fi făcut învolala cu țintutul (cf. p. 219). Același țintut-a revenit să cumpere, la înțentele lui „Emke“ și în sepc contractului, moștile învecinate destinate lărgirii sferei colonizării (cf. p. 235). Lui „Emke“ rezervat numai furnizarea de țintut (p. 220).

Mai trebuie adăugat la cele mai sus un amănunt, care ar țintita dezgropat din arhivele țintit s'ar fi aflând.

Un român, Andrei Șimon, țintitacat pretenții asupra moșiei țintitate de contele Kun celor țintitate mai sus; reclamantul a dovedit falsificator de acte țintit nu poate fi de mirare acțt dovedire când se știe ce acțtat stat atacă — și a înfundat țintit spune cu satisfacție citata țintitate de seamă, p. 273 — pușcăria țintit

Intervenția societății „Emke“ pentru maghiarizarea bisericii ortodoxe românești

Arătăm în foiletonul din numărul de față al „Gazetei Antirevizioniste“, în legătură cu lupta ce se duce astăzi pentru maghiarizarea bisericii ortodoxe din Ungaria, că lupta aceasta este mai veche, și s'a început cu încercările făcute înainte de război pentru maghiarizarea bisericii ortodoxe românești din Ardeal. În legătură cu ceea ce reproducem după „Magyarország“ în foiletonul acestui număr, e bine să se rețină o prețioasă mențiune ce s'a făcut la pag 525 în citatul album „Az Emke megallapította és negyedszázados működése“, care spune următoarele:

Ca să evedențeze și mai în sensul acestel dăruiri, „Emke“ rată următoarele în citata de seamă: Geoagiul e un p. strategic din cele mai de se (cf. p. 205); etnicește însă e lah; în 35 de sate din împrețime, abia sunt 876 de ungrori (familiiile funcționarilor și școltorimea contelui Kun); la Geoerau, la 1890, 73 de ungrori, și zece ani, în urma înființării școlle agricole, aceștia s'au sporit cu colonizații la 200 de ungrori. Școala dela Geoagi e astfel, se citează dare seamă, p. 205, o dedicație a direcției în care tre să lucrăm în punctele perichitate.

„Emke“ a înțeles să se afunde și aici, la Geoagi, cuștul maghiar, ca în toată acțtatea ei. A căzut deci cu ch următoarea transacție: Statul moșia în primire până la înființează pe ea, „exclusiv întru săcui“, „ca să servească colonizării a țintutului cu școl școala întreținută de el, înregistrată cu toate trebuirele; suportă cheltuelile colonizării, etc.; iar apoi, dela în predă moșia și școala, cu cele, în stăpânirea lui „Emke“ (cf. p. 219).

În consecință, deci, școala deachis-o statul, în prezența ministrului agriculturii. Colonizarea făcut-o statul pe baza hotărilor prefectilor, convocății „Emke“ la Brașov încă înaintea de-a se fi făcut învolala cu țintutul (cf. p. 219). Același țintut-a revenit să cumpere, la înțentele lui „Emke“ și în sepc contractului, moștile învecinate destinate lărgirii sferei colonizării (cf. p. 235). Lui „Emke“ rezervat numai furnizarea de țintut (p. 220).

Mai trebuie adăugat la cele mai sus un amănunt, care ar țintita dezgropat din arhivele țintit s'ar fi aflând.

Un român, Andrei Șimon, țintitacat pretenții asupra moșiei țintitate de contele Kun celor țintitate mai sus; reclamantul a dovedit falsificator de acte țintit nu poate fi de mirare acțt dovedire când se știe ce acțtat stat atacă — și a înfundat țintit spune cu satisfacție citata țintitate de seamă, p. 273 — pușcăria țintit

„Emke“ s'a ocupat de chestia episcopiei greco-catolice și ortodoxe maghiare, și care a îmbrățișat consiliul regnicol pentru cultură

„Emke“ toate societățile școlviniste așa-zise culturale (n. tr.) și mai ales a acțtizat locurile competente, țintit baza opiniilor celor mai țintit și ale fruntașilor romano-catolici, despre pericolul țintit romano-catolice și țintit

ULTIMA ORĂ

Complicii arestați au mărturisit că-și aveau armele, pașapoartele false și banii din Ungaria

Posturile de radio au comunicat astăzi că arestații cu nume false Ladislau Beneș și Novak dela poliția din Annemasse au făcut în- pârșit declarații.

Pretinsul Beneș alias Raicici a declarat dimpreună cu un anume Pospichil a ple- t dela Zagreb în Ungaria, la Nagykanizsa se rețină numele localității: tot acolo e banda lui Premec!), și li s'au dat acolo de stre cineva, pe care n'a vrut să-l numească, ni, pașapoarte, arme și toate instrucțiunile ntru asasinarea regelui Alexandru. Au ple- t din Ungaria în Elveția, prin Austria. La irich li s'au atașat alți doi teroriști: Suck retinsul Kelemen) și Szilny. La Lausanne li alăturat al 5-lea, șeful bandei, care li-a himbat aci pașapoartele cu altele noi. Doi n bandă aveau să comită atentatul la Mar- lia. Falsul Beneș și cu Pospichil primi- ră însărcinarea să atenteze la Paris, dacă va reuși atentatul dela Marsilia.

Indată apoi aveau s'o ia la sănătoasa re Elveția, unde și-au dat întâlnire, la zana, cu șeful bandei.

Poliția din Budapesta desminte...

Ziarele maghiare anunță că în urma știrii după care falsul Beneș ar fi declarat că atentatorii și-au avut do- miciliul stabil la Budapesta, poliția budapestană a cons- tat că nici Novak alias Pospichil și nici Beneș alias azici (?) n'au locuit niciodată la Budapesta. Există în apitala maghiară un bărbier Pospichil, care n'are însă mic comun cu atentatorii.

Un fals și-o instigație a Agen-ției telegrafice maghiare

Ziarele românești au publicat ieri următoarea telegramă:

Budapesta, 10 (Rador). — Agenția telegrafică ungară trans- mite:

Intreaga presă maghiară ex- amină cea mai profundă conste- rne în legătură cu sângerosul atentat dela Marsilia.

Ziarele sunt unanime în opi- nia că în aceste clipe de dure- să emoție, orice om cu simț dral nu poate resimți decât o profundă consternare și gnare. Indiferent dacă aten- tatorii au avut motive politice sau alt ordin, el rămâne un asa- t și poporul ungar își în- cepe fața cu groază dela cel și-au mânăit mâinile cu sânge- nesec, făcând din asasinat un trument de luptă politică.

Atențiunea maghiară participă sinceră compătimire la doliul nund al națiunii iugoslave și celei franceze.

Se poate ziarele publică articole care omagiază memoria re- gelui Alexandru și a lui Louis thou. Unele ziare publică și grafiile ilustreilor victime.

„Függetlenség”, or- ganul apropiat cercurilor guverna- tale, ocupându-se de tragi- c eventimente dela Marsilia,

și o privește de aproape tocmal pe Agenția telegrafică maghiară.

Ziarele budapestane au publi- cat toate Miercuri dimineața

Opinia publică ungară se aso- ciază condoleanțelor întregel lu- mi civilizate.

Politica ungară n'a cunoscut niciodată pumnalul și revolverul ca arme politice. Pentru istoria maghiară oarbele arme ale cri- mei au fost totdeauna străine și de necunoscut, de oarece spiri- tul maghiar s'a străduit totdeauna să facă a triumfa cauza sa prin armele dreptului și justiției.

Telegrama aceasta a Agen-ției maghiare este o minciu- nă sfruntată.

Adevărat că ziarele budapes- tane au catadicsit să publice fotografiile iluștrilor dispăruți (dupăce astă vară au publicat caricatură de cel mai prost gust reprezentând pe Barthou ca mo- mâte valahă sau spânzurat de o spânzurătoare sub care își dau mâna defetișii de stânga ai Fran- ței cu niște soldați ai lui Hitler), și-i adevărat că au spus de cir- cumstanță sau din precauțiune cuvinte de înfierare la adresa atentatorului, sau — ca „Füg- getlenség” — de autoapărare.

Adevărul cel mare e însă altul. Și o privește de aproape tocmal pe Agenția telegrafică maghiară.

Ziarele budapestane au publi- cat toate Miercuri dimineața

(nota bene: atentatul s'a 'ntâm- plat Marți seara!) știri dela Ro- ma și Londra, pretinzând că presa italiană și fostul ministru englez: s: Lansbury s'ar fi jolo- sit de prilejul infernalet crime dela Marsilia, ca să avertizeze lumea că e timpul suprem să se soluționeze chestiunea croată și a teroarei din Jugoslavia, care — oricât ar fi fost desmințite — s'au dovedit acum în chipul cel mai alarmant că există.

Iată textul telegramei re- feritoare la ceea ce se pre- tinde că ar fi scris presa italiană:

„Se anunță din Roma: Știrea atentatului dela Marsilia asupra regelui s'a răspândit la Roma seara. Ziarele au adus sânge- roasa senzație prin ediții spe- ciale din cursul nopții. Foile au fost apucate în câteva clipe, și pe străzile capitalei italiene gru- puri mari de oameni discută și acum noaptea evenimentele.

„Populația capitalei italiene discută evenimentul cu mare consternare, și a tras imediat concluzi în ce privește conse- cințele. Ea arată că dictatura sârbească a dus în sfârșit la un astfel de eveniment sângeros, ale cărui urmări sunt deocamdată incalculabile. În general se sub- linează că omorul dela Marsilia va fi potrivit ca să atragă aten- ția opiniei publice mondiale că da, există o chestiune croată și ea trebuie mai curând sau mai târziu soluționată”.

Urmează alte asemenea con- siderații pe „chestiunea croată”, apoi:

„Opinia publică din Italia a accentuat de mult, că mijloacele sârbești, pe cari stăpânirea dela Belgrad le aplică dela prăbușire 'ncoace tot mai mult și mai apă- sător, nu vor duce la bine”. Etc, etc.

Am reprodus telegrama acea- sta, publicată cu același text de toate ziarele budapestane, pen- trucă-i un exemplu clasic de in- famie. Se pretinde că ceea ce se spune 'n telegramă, înfățișează lucruri scrise de presa italiană. Ori, precum fiecare o poate con- stata, telegrama reproduce luc- ruri pe cari le-ar fi rostit — ci- că — opinia publică a capitalei italiene, consultată de presa ma- ghiară prin nu știu ce sisteme noi de radlorecepțiune, ca să-i poată apărea părerile la Buda- pesteră în zorii primei zile după atentat.

În realitate înfamia nu-i în în- tregime a presei budapestane. Pentru că, dacă celelalte ziare bu- dapestane au uitut să indice pe autor, l-a arătat print'o scăpare din vedere „Pesti Hirlap”, men- ționând că telegrama-i a A- genției telegrafice maghiare.

Să mai adougăm — pentru- ca să se vadă că telegrama a fost fabricată la Budapesta și nu e dela Roma! — că s'a trimis de fapt presei budapes-

tane dela Roma o te- legramă care arată consternarea ziarelor italiene și larma lor par- ticipare la doliul iugoslavel și-al Franței. E aceeași telegramă care a apărut și în presa noastră, și care — spre deosebire de tex- tul unguresc, trunchiat la Buda- pesteră — spune în sfârșit că Ita- lia stăruie în urma celor întâm- plate cu și mai mare hotărâre pe calea apropiării de Franța și Italia, pe care-a apucat în vre- mea dia urmă.

Ei bine! Telegrama aceasta — cea autentică — n'a apărut în ziarele budapestane decât în

„Budapesti Hirlap”, trunchiată însă în chipul ce l-am arătat. Ziarele celelalte, complice cu Agenția telegrafică maghiară, s'au mulțumit să publice numai infamiile din telegrama falsă a acesteia.

Ne abținem dela orice alt co- mentar, și vom adăuga atâtă nu- mai: că greșește Radorul nostru dacă crede că face jârili româ- nești și cauzet generale vr'un ser- viciu, punându-și semnătura lân- gă a Agenției telegrafice ungu- rești pe o reproducere ca aceea referitoare la jalea și la corecti- tudinea ziarelor budapestane.

Vieața glorioasă a marti- rului Louis Barthou

Marele nostru prieten, pe veci neuitatul ministru de externe al Franței Louis Barthou, s'a nă- scut la 25 August 1862, în Piri- neil-de-jos. A studiat dreptul și a îmbrățișat avocatura, și 'n același timp s'a consacrat ziaris- ticilor. La 1889, este trimis în Cameră de arondismentul lui. A- parținând partidului radical, s'a apropiat totuși în unele cazuri, ca de pildă în cazul Dreyfus, de paridele de dreapta. A fost întâia oară ministru, la lucrările publice, în cabinetul Dupuy, din care făcea parte în același timp și Poincaré ca ministru de finanțe. Avea atunci numai 32 de ani. În 1896, în cabinetul Mellne, a fost ministru de interne, în cabinetul Sarrien a fost din nou ministru al lucrărilor publice (1903), iar în cabinetul Clemen- ceau (1906—909) a fost ministru al poștelor și telegrafelor. În sfârșit, în cabinetul de sub pre- ședenția lui Briand este minis- tru de justiție.

Cel de-al treilea cabinet Bri- and a căzut la 18 Martie 1913. Poincaré însărcină atunci pe Barthou cu formarea noului ca- binet: el ia ministrul Instrucției publice și este călăuzit înainte de toate de ideea de a instaura serviciul militar de 3 ani.

Când în toamna 1913 se pre- zintă în fața Camerei, radicalii îl opun o rezistență înverșunată. În special luptă în contra sa Caillaux. La votul asupra împru- mutului (plănuit) de 1300 mili- oane, cabinetul Barthou este pus în minoritate, la 2 Dec. 1913, și se retrase. În locul său vine un cabinet Doumergue, având pe Caillaux ca ministru de finanțe.

În cabinetul Painlevé din tim- pul războiului, din Oct. în Nov. 1917, Barthou a fost ministru de externe. După război el intră ca ministru de război în al 6-lea cabinet Briand, și în 1922 devine ministru de justiție în al doilea cabinet Poincaré. La 4 Oct. 1922 Barthou e numit președinte al comisiunii reparațiilor, funcție pe care o deține până în Iulie 1926. Afară de aceasta, în tim- pul campaniei împotriva lui Abd el Krim, Barthou a îndeplinit funcțiunea de președinte de tribu- nal în Maroc (1925).

La 23 Iulie 1928 Barthou in- tră ca ministru de justiție și al Alsaciei-Lorenel în cabi- netul Poincaré, și păstrează acest por- tofoliu până la retragerea celui

de al 11-lea cabinet Briand, la 22 Oct. 1929.

După căderea celui de al 2-lea cabinet Tardieu, la 5 Decembrie 1930, și după eforturile zadarnice ale lui Barthou de a forma cabi- netul, el intră ca ministru de război în cabinetul Steeg care n'a guvernat decât dela 13 Dec. 1930 până la 22 Ian. 1931.

Timp de 3 ani Barthou a rămas apoi în afara luptelor po- litice.

Fostul președinte Doumergue, trecut și el de 70 de ani, prelu- and guvernul după evenimentele sângeroase din Febr. 1934, l-a chemat pe Barthou ca ministru de externe în cabinetul său.

În săptămâna următoare, Bar- thou își începe activitatea refu- zând propunerile eng-eze de de- zarmare și având o atitudine fermă față de nota germană de răspuns.

Activitatea din urmă a sa, con- sacrată consolidării situației cre- iată prin tratatele de pace, a fost deosebit de rodnică, încercuind pe dușmanii păcii cu un zid e- uropean din ce în ce mai întins. A făcut în acest scop călătoriile la Bruxelles, la Varșovia, la Bu- curești, unde a fost proclamat cu acest prilej cetățean de o- noare al României, apoi la Bel- grad, și avea acum de gând să meargă la Roma. Ca rezultat al eforturilor sale, Rusia e astăzi căș- tigată definitiv pentru păstrarea statului quo creat prin tratatele de pace, Iugoslavia și România au relații relativ bune cu Bul- garia, Turcia e declarată cate- garic împotriva revizionismului, iar Italia s'a apropiat atât de mult în vremea din urmă de Franța, încât aproape a părăsit pe revizionistii unguri. Se încheie deci această vieață, stinsă atât de mișelește, cu izolarea dușmanilor păcii.

Citiți și răspândiți

„GAZETA ANTIREVIZIONISTĂ”

Abonamente:

Pe un an 160 lei

Pe șase luni 90 lei

Pentru autorități, insti- tuțiuni, întreprinderi 600 lei.

Un capitol la maghiarizările de nume

Puține popoare se lauda atâta ca maghiarii, cu somitățile lor mai mult sau mai puțin ilustre. E'n această lăudă de sine o învederată teamă, teama omului care ciordește că va fi prins și va fi dat de gol. E o bravadă prea obișnuită 'n lumea infractorilor, mai mult decât explicabilă la un popor care râvnește roluri istorice pentru cari n'are contingentul de oameni necesari decât dacă-i fură dela alții și n'are 'n consecință o istorie conformă cu aspirațiile sale decât dacă o încarcă cu gloriile altora.

Despre lauda aceasta de sine, pe chestia somităților, s'au mai scris multe și foarte nostime până acuma. In cărțile de istorie ale d'lui Iorga, ale lui Xenopol și ale multora, sunt liste peste liste de somități maghiare cari își trag obârșia din neamul nostru. La fel și-au revendicat cehoslovacii, sârbii, germanii și alții, ceea ce au știut că au de revendicat din lista „ungurilor” iluștri. Dar lista acestor revendicări nu va fi poate niciodată completă, pentru că e atâta lucră străin în istoria ungurească, încât un greu se va putea ajunge vreodată la capăt cu covenitele identificări.

Le spunem acestea ca introduce la un prea interesant tolelon ce s'a publicat la 25 Martie crt. în „Bukarester Tageblatt”. E 'ntitulat: „Un capitol la maghiarizările de nume”, și poartă o semnătură simpatică: a marelui românofil Victor Orendi-Hommenau, cunoscutul publicist german din Bănat.

Autorul publică o lungă listă de somități maghiare cari nu-s ungurești. O'ncepe cu Alexandru Petöfi, care dupăcum se știe era după tată sârb iar după mamă slovac, și se chema Petrovici. Și o continuă cu următorii:

Ludovic Kossuth, „semizeul maghiarilor”, de origine slovacă, numit originar Kohut.

Artur Görgey, șeful armatei koșuliste, german din Zips, numit originar Arnold.

Iosif Bem, generalul koșulist, polonez din Galizia.

Gheorghe Klapka, alt general al răscăleii koșuliste, croaț, născut în Timișoara.

Contele Albert Apponyi, născut la Viena la 1846, crescut în limba germană la iezuții din Kalksburg, s'a tras dintr'un strămoș Legg, al cărui succesor se numea Pech de Oppenheim. Apponyi își frage numele dela satul Appony din Nitra, care la 1350 era încă moșie regească.

Davidis, întemeietorul bisericii unitariene în Ungaria, era de origine sas din Bistrița.

Tot de origine săsească era traducătorul pe ungurește al Bibliei, Gaspar Heltai, din sec. 16, originar Helt, din Heltau.

De origine germană e și Hofgräff, cu care a înființat Heltai tipografia dela Cluj.

Marea tragediană Maria Iaszai din satul Aszar de lângă Komarno, e fata zidarului Krippel.

Altă artistă maghiară vestită, Luiza Blaha, numită astfel după bărbatul său ceh Blaha, s'a numit d'acasă Reindl. Ca o ironie, și-a luat asupra sa rolul de a reclama depe scenă maghiarizarea Budapestei.

Francisc Deak, supranumit „Înțeleptul națiunii”, s'a numit d'acasă Pescaru și era de origine românească.

Tot de origine românească au fost: Matei Corvinul și Huniadeștii, nobilii Iosika, Mikes, Kendeffy, Barcsay și vestitul erou Paul Kintzsi.

De origine evreiască au fost între alții următorii:

Renumitul pictor Mihai Munkácsi, numit d'acasă Lieb.

Autorul dramatic Franz Molnar, dela origine Neumann.

Lingvistul Moriz Ballogi, autorul celui mai mare dicționar unguresc, numit dela origine Bloch.

Baronul Ludovic Doczy, băiatul negustorului de piei Moriz Dux.

Temutul scriitor Ludovic Biro, dela origine Blau, născut la Viena.

Vestiții publiciști Eduard și Ștefan Gajári, dela origine Betteheim.

Istoricul și episcopul catolic Vilhelm Fraknoi, care s'a numit până târziu Frankl.

Pictorii Laszlo (Laub), Iványi (Grünwald), Katona (Kleinberger), Komaromi (Katz).

Compozitorul Albert Hetényi, dela origine Heidelberg, născut la Viena.

Fostul ministru Geza Polonyi, fost Pollacksek.

Orientalistul Vambéri, dela origine Bamberger.

Poetul Iosif Kiss, alias Klein, fost secretar al comunității israelite din Timișoara.

Publicistul și prim-redactorul Iosif Vészi dela „Pester Loyd” și fiică-sa jurnalistă, foști Weisz.

Deputatul și publicistul Ignaf Heliy, fost Heller, născut la Oherla.

Violonistul Eduard Reményi, alias Hoffmann.

Scriitorul Békefi, alias Friedmann.

De origine germană, cari au fost socotiți unguri dar au rămas și în sinea lor și după nume germani, au fost între alții următorii:

Botanistul Paul Kitaiber.

Marele compozitor Franz Liszt, care n'a știut până la sfârșitul vieții sale 10 cuvinte ungurești și era salutat la Pesta franțuzește.

Iosif Budenz, cel mai mare filolog al Ungariei.

Compozitorul Franz Erkel, autorul lui „Bank bán” și-al lui „Hunyadi László”.

Istoricul Ignafie Fessler.

Pictorii Carol Brocky, Heinrich Angeli și Adam Friedrich Oeser.

Compozitorii Iosif Weigl și I. Nepomuc Hummel.

Etnografal sibiian Anton Hermann.

Anatomistul Iosif Hirtl.

Jurisconsultul Paul Hoffmann, fost membru al Acad. Maghiare.

Germanistul Gustav Heinrich.

Vestițul lingvist Anton Horger, originar din Lugoș.

Medicul Ignafie Semmelweiss.

De origine germană, cari și-au maghiarizat numele:

Politicianul și publicistul Daniel Ivanyi, fost Halbschuh.

Familia de magnați Harkány, dela origine Koppel, care a dat un astronom și doi miniștri.

Frații Paul și Ioan Hunfalvy, după numele de-acasă Hundsdorfer.

Artistul dramatic Iuliu Hegedüs, fost Hackmann.

Artista Clara Küry.

Pictorul Ștefan Szentgyörgyi, fost Scheiner.

Istoricul literar Ludovic Abafi, fost Aigner, de origine din lecea Mare din Bănat.

Fostul ministru de agricultură Ignafie Darányi, fost Grieshaber.

Familile bănațene Csávossy (Beutelhauser), Tarczay (Rüdiger und Tanzmann), Varnay (Wagner).

Vestițul pictor Arpad Feszty, dela origine Rehrenbeck.

Fostul șef de cabinet al împăratului Franz Iosef Geza Daruvary, fost Ziegler.

Vestițul scriitor Geza Gárdonyi, fost deasemenea Ziegler.

Renumitul compozitor Eugen Hubay, fost Huber, născut la Varsaș în Banat.

Scriitorul și președintele Ligii Revizioniste Francisc Herceg, fost Herzog, născut în Vârșel, din părinți veniți din Silezia.

Pictorul Kisfaludy, fost Sigmund Strobl.

Scriitorul Dionizie Koronghy, fiul vestițului scriitor și savant Al. Lipich.

Frații Marlin și Gheorghe Kolozsvary, vestiți pictori din sec. 14, numiți original Charal.

Frații publiciști și scriitorii Rakosi, dela origine Kremter.

Scriitorul Ioan Tömörkényi, dela origine Steingassner.

Vestițul istoric literar Franz Toldy, dela origine Schedel, din părinți budapeșteni cari nu știu un cuvânt ungurește.

Istoricul și profesorul de literatură maghiară Ludovic Thalloczy, de-acasă Thalmayor.

Renumitul mitropolit primat și apoi cardinal Petre Pazman, protestant dela origine, numit d'acasă Passmann.

Alții de altă origine:

Francisc Rakoczy, descendent dintr'o familie din Boemia, care se numea în sec. 13 Chepan, iar mai apoi Rakolch. După unii ar fi fost de origine croată, și s'ar fi numit dela origine Kacici.

Sunt de origine croată, respectiv cehoslovacă, familiile Zrinyi, Frangepan, Rakovszki, Keglevich și Kinsky.

Sunt de origine slovacă: Emeric Madách, vestițul autor al „Tragediei Omului”, poetul Iuliu Reviczki, vestița artistă Fedák (despre ale cărei isprăvi americane n'au știut încă iredeviți ungurești am relatat în numărul întâi al „Gazetei Antirevizioniste”), compozitorul Franz Lehár și cunoscutul pianist Ernest Dohnanyi.

De încheiere — spune d. Orendi Hommenau — să se mai rețină că actualul regent Horthy s'a numit d'acasă Horacek, că familia Banffy purta pe vremuri numele Gulkelet, că mama atâf de citatului Bela Bartok (născut în Bănat la Sân-Nicolaul Mare) a fost nemțoaică,

Știri ungurești despre românii din Ungaria

Ziarul budapeștan „Magyarság” a reprodus la 8 Iulie crt. o știre a lui „Békesmegyei Hirlap”, care trebuie să ne intereseze de aproape.

E vorba despre un proces intentat de preotul Ioan Borza dela Chitihaz în contra a 12 credincioși ai săi, pentru că l-ar fi denunțat P. S. Sale Episcopului din Arad că nu-și vede după cuviință de 'ndatoririle parohiale.

Procesul s'a judecat la judecătoria de ocol dela Jula. În fond însă nu s'a intrat, deoarece judecătorul Ernest Lang a pus din capul locului chestiunea: dacă episcopul dela Arad este sau ba șef al bisericii ortodoxe dela Chitihaz, respectiv dacă poate să fie șef al unei biserici din Ungaria un episcop de peste graniță, și dacă nu e șeful preotului Borza protopopol ortodox dela Jula?

Preoiul reclamant — spune

în continuare ziarul cita a declarat de altfel că recunoaște ca șef al sa protopopol Julii.

Judecătorul a trimis șeful la Budapesta, ca să nă ministerul de culte este autoritatea de care pinde biserica ortodoxă nească dela Chitihaz.

Din „Magyarság” dela IX. crt:

Ladislau Burde, inginer, talurgist, șef-inginer la minele Ganz, și-a schimbat mele numindu-se de-acum inte Banhegyi.

Din „Magyarság” dela IX. crt:

La inaugurarea stean pompierilor din Nagyku întâmplată cu prilejul jului de 40 de ani de ale cetății pompierești de a vorbit prim-notarul nesc dr. G. Gusáth.

Din raiul hore

„Nicăieri pe lume nu-s atâția muritori de foame ca 'n Ungaria”

În Ianuarie 1928 s'a depus în parlamentul unguresc un proiect de lege pentru revalorizarea împrumuturilor interne din timpul războiului, care a provocat din partea opoziției critici dintre cele mai aspre.

După cum arată „Magyar Hirlap” din 13 Ianuarie al aceluși an, deputatul Malassits a spus dela tribuna parlamentului cuvintele pe cari le-am pus în fruntea acestor rânduri: că „nicăieri pe lume nu-s atâția muritori de foame ca 'n Ungaria”! Malassits a subliniat că se întâmplă aceasta atunci când Ungaria face cheltueli fantastice cu reprezentările 'n străinătate și cu propaganda, cu vânătorile cinematografiate ale oamenilor regimului, cu măsurile de

nevastă-sa e româncă, după nume Petroviciu, iar măiestrii săi au fost germanii Kersch și Erkel. Mai sunt apoi de origine germană: familiile Haller, Werkerle (fost prim-ministru), Günther (președ. la Casație), Kintzig și Konopi (moșieri arădani, ambii din Württemberg), vestițul penalist Carol Csomegi (fost Nascherl), statisticianul Carol Keleti și fratele său pictor Gustav, de origine Klette, fostul primar general al Budapeștei Ioan Halmos, dela origine Haberbauer, lingvistul Nic. Révai, fost Reiter, episcopul orădan Sulyok, fost Stockinger, familia bănațeană Avarffy, fostă Huzly, — și așa mai departe, și așa mai departe.

Să se adauge la lista aceasta a d-lui Orendi Hommenau, ceea ce s'a arătat în presa din Germania deunăzi: că președintele consiliului maghiar de miniștri de astăzi, generalul Gömbös, e deasemenea de origine nemțeașcă, și strămoșii i s'au chemat acum două veacuri, când au venit din Germania, Knöpfler.

siguranță, cu sinecuriștii, ca ca bugetul personalului din garia să fie cu 2% mai mare al Angliei și Franței, și să satorii de impozite, cu cheltuiile de trei ori cât în amintite.

În aceeași ședință a parlamentului (cf. „Magyar Hirlap”, citat) deputatul Fábian a următoarea intrerupere:

„Cheltuiți miliarde de ganițările de apărare țională, nu aveți însă pentru salvarea avuturii sărăcimii”.

Tot deputatul Fábian (ve lația lui „Esti Kurir” din 19. a revenit la chestiunea rilor de impozite despre care bise Malassits, și a arătat concrete că contribuabilii n fi executați, deoarece din sărăciei nu le cumpără lucrurile scoase la mezat, buește ca jandarmii să le ducă prin satele vecine. A apoi că impozitul e înzecat mare ca aiurea, în schimb la sută din el (și deputatul a citat cazuri, comune și tiori) se dă celor cari îl încase

De ce aceste lefuri, despre deputatul Fabian a arde sunt mai mari ca ale miniștrilor (Un astfel de incasator, din localitate din apropierea pestei, avea 20 de milioane roane când alți funcționari coteștii superioare nu erau tribuși nici cu a zecea par

Pentru că — excolcația a dată într'un vacarm de tip vernamentale — din aceste incasatori sunt ligafi să dea o parte din filor așa zise: „de apărare naștoaială”, adică iredevi

Deputatul Fabian a invitat ministrul de origine română Bud, care făcea pe mitală calitatea sa de șef superior percepțiilor, să ia lămuriri plecte dela consilierul minist German.

Mâna Budapestei în statele succesoare

Fostul atașat de presă al României la Belgrad, confratele C. Miciora, a publicat în „Curenții” din 12 Oct. c., sub titlul „Organizațiile teroriste ale emigranților croați”, un articol interesant, care se cuvine integrat în paginile noastre.

Autorul atrage atenția că trebuie făcută o fundamentală deosebire între regionalismul partidelor politice croate, și între acțiunile croaților emigranți.

Mișcarea politică autonomistă în Croația, a lui Ștefan Radici și a soților lui, a fost complexă și chidată, rămânând astăzi pe urma unei mișcări regionaliste și acceptabile, fără nimic otrăvitor în integritățile teritoriale a țării.

Arați apoi următoarele: Spre categorică deosebire de această atitudine a organizațiilor politice croate care reprezentau adevăratele populații, acțiunile emigranților aveau de mulți ani totul alte determinări și obiective.

Pornit de la sinceritate și de la iluminarea patriotic-croată, grupul emigranților a sfârșit prin a se transforma într-o bandă de teroriști, spioni și criminali, stăruind să vrea de străini. Vădușit de un important sprijin material pornit din Croația, banda aceasta a intrat în slujba și în vâta unor interese de dincolo de granițele jugoslave. E destul să amintim minarea a numeroase agone jugoslave din garniturile e tren în tranzit sau pornite într-o parte a Europei centrale, și zecile de victime făcute în rândurile publicului călător nevino-

vat, ca să se înțeleagă ce întinsă și puternică acțiune teroristă desfășurau emigranții croați.

Banda, ale cărei tribulații găsiseră ospitalitate în primul rând în Ungaria și Austria, avea ca șef un fost tipograf și un fost cismar — sau așa ceva — Percetz și Pavelici.

Nu se poate preciza dacă și în ce măsură emigranții aveau legături cu soția lui Ștefan Radici, care — din cauza unei stări de spirit moștenită de la soțul ei, sau poate din cauza originii ei streine de națiunile croată, slovenă și sârbă, — a încercat să susțină și să fortifice mai departe accentul autonomist al activităților croate.

Fapt e, că cei doi aventurieri și complicitii în subordine n'au avut să aștepte și nici n'au dobândit o asistență materială esențială de pe pământul Croației. Și chiar sprijinul bănesc primit de la interesele streine scăzuse acum vreun an atât de mult, încât unul dintre cei doi șefi încercase să apară în cuminții și ceruse îngăduința să se înapoieze în Jugoslavia.

Foarte probabil însă, că planul vizitei Soveranilor jugoslavi li-a reinviat nu numai idealurile criminale, dar și asistența materială. **După informațiile care ne-au fost date din cercuri jugoslave, ei și complicitii lor au fost semnalati în ultimul timp în special în Ungaria și Austria.**

Simplă întâmplare...

Banditul Eduard Premec despre care-i vorba în articolul citat mai sus al confratelui C. Miciora, a surs din nou la ordinea zilei în Ungaria, și-anume exact în ziua care aveau să fie asasinajii regelui Alexandru și Barthou.

Numitul emigrant croat și-a făcut armata la unguri. Apoi eliberându-se Croația de sub stăpânirea maghiară și fiind înrolat în armata iugoslavă, a dat bir fugiții în Ungaria, ca refugiat politic.

Face parte din banda teroristă „Ustașa”.

Mai anii trecuți a trimis printr-un slujbaș croat dela calea arată o bombă președintelui de judecătoria dela Belgrad Carol Kubani. Conașionalul care ducea bomba a avut pe drum remușcări, și a predat pachetul unui ofițer polițienesc dintr-o gară, spunând dela cine-l are și exprimându-și cănuțu că-l lucru suspect. Pachetul a fost desfăcut de un detectiv, Oscar Kronast, bomba a explodat, la omorî pe detectivul loc și a rănit grav pe detectivul I. Petrovici și pe sub comisarul de poliție Milutin Stevanovici.

Au urmat somații către guvernul unguresc, ca să predea atentatelor.

Autoritățile maghiare s'au tot oprit, până când în cel din urmă a trebuit să-l pună pe Premec și li se predea singur. Ajuns pe banca parchetului maghiar, acesta a refuzat predarea criminalului, spunând că are de-a face cu un refugiat politic.

L-a judecat deci tribunalul maritar din Kaposvar.

Procesul s'a desbătut astăzi

la mijlocul lui Martie.

Premec a fost condamnat la 15 ani închisoare, luându-i se în considerație ca circumstanță a tenuanță că a fost condus de principii patriotice croate.

Sic! Sentința aceasta a dat prilej presei ungurești să facă câteva săptămâni în șir o ne mai pomelnită propagandă „imparțialității” justiției maghiare. Firește, totul a fost astfel aranjat ca justiția ungurească să iasă din această afacere cea mai imparțială justiție depe lume, și ca guvernul maghiar să se poată spăla oricând pe mâni dacă ar fi acuzat de vreo patronare iredentistă a dușmanilor expatriați ai iugoslaviei.

Alături de acest aranjament a mai fost însă unul. Procesul a fost astfel dirijat, ca să fie dela început până la capăt un rechizitoriu nu al acuzatului, ci al iugoslaviei. S'au adus în fața barei martori peste martori dintre expatriații din Croația, ca să debileze tot ce se poate închipui la adresa teroarei sârbești, stăruindu-se în special asupra violărilor de neveste, de mame și de surori ale croaților, asupra omorurilor și altor crime ce s'ar fi nălmplădit în contra lumii croate. Firește de dovedit nu i s'a cerut nici unuia să dovedească. Fiecare a putut debita ce l-a lăsat încărcat sa conștiință de terorist expatriat, și toate aceste depoziții au văzut cu cele mai stridente litere lumina tiparului budapestan.

Premec, bine înțeles, nu s'a putut mulțumi cu sentința iredentă ungurească avea nevoie să se mai debileze toate calomniile acestea și să se mai dovedească

neamestecul maghiar în uneltirile emigranților croați și la fofururile superioare: la Curtea de apel și la Casație.

Curtea de apel din Pecs a confirmat sentința.

Premec a făcut recurs la Casație. Și recursul i s'a judecat Marți, în ziua omorării regelui Alexandru.

Va fi fost și această coincidență tot o întâmplare, precum a fost faptul că postul de radio din Budapesta a putut s'anunțe atentatul dela Marsilia înaintea celorlalte posturi de emisiune

Amestecul iredentiei maghiare în Slovacia

În ultimii doi ani amestecul iredentiei maghiare în Slovacia și în Rusia subcarpatică a luat proporțiile cele mai provocatoare.

Amestecul acesta merge pe două drumuri paralele: de o parte se caută printr-o foarte susținută propagandă să se transforme anumite regionalisme slovace și rutene într'un autonomism care să ducă la realipirea Slovaciei și Ruteniei la Ungaria, unde (vezi conferințele dela Londra și Cambridge ale contelui Belhien, și apoi o serie întreagă de asigurări prin presă, despre care vom vorbi în numerele viitoare) — i-ar aștepta pe bieții slovaci și ruteni raiul lui Dumnezeu, — iar de altă parte se lucrează la fața locului, prin manifeste răspândite prin cazărmi, prin hărți revizioniste, prin spionaje.

Așa-zisa propagandă a luat-o în mâna sa „Magyarság”, emulul în exclusivisme șoviniste al oficiosului iredentist „Pesti Hirlap”.

Directorul de până ieri al acestui ziar, Ștefan Milotay, a fost pus să scrie o serie de articole destinate slovacilor, în cari li se făgăduia într-o viitoare Ungarie-Mare marea și sarea. Au urmat răspunsuri cehoslovace, — tocmai ceea ce dorea și „Magyarság”, căci prin răspunsurile acestea ale presei dela Praga și de-aiurea s'a atras atenția asupra șoselelor și momelilor d-lui Milotay, condamnate altfel să nu știe despre ele decât slovacii din Ungaria, prea sătul de binefacerile regimului unguresc, ca să mai poată crede în ele. Îndată după aceasta, „Magyarság” s'a apucat să tipărească manifeste autonomiste, răspândite apoi de agenții iredentiei prin Slovacia și Rusia subcarpatică.

Iată ce s'a scris în privința aceasta în „Magyarság” din 22 Dec 1933, într'un articol semnat Monár lenő:

„Am scris că planul de autonomie (ruteano-slovacă — n. tr.) al guvernului maghiar, pe care ceții au zădărnicit-o la 1920, l-am trimis (adece ei, dela „Magyarság”, — n. tr.) multiplicat în mai multe mii de exemplare, în Slovacia.”

Tot astfel „Magyarság” a recunoscut într'alt rând că a răspândit în Slovacia hărți revizioniste, iar în numărul său din 18 III. crt. a recunoscut că a răspândit în traducere slovacă, nu numai printre civilii din Slovacia ci și printre soldați (la Jolna câțiva soldați unguri au fost pedepsiți din cauza aceasta) articolele „Praga sau Budapesta” al lui Șt. Milotay.

Cozi de topor

Paralel cu-acest amestec al lui „Magyarság” și-al altora în Slovacia și Rusia subcarpatică, s'a făcut un alt amestec, cu mare răsunet, al oficialității și-al so-

radiofonică. Sunt multe minunile ce ni-i dat să le vedem în ziua de astăzi!

Asupra procesului dela Casație e de prisos să mai stăruim. Tot ce-am arătat până aci, figurează în darea de seamă a recursului publicată la 10 Oct. crt. de ziarul budapestan „Magyarság”. Inclusiv faptul: că i s'a luat în socoteală lui Premec și la confirmarea dela Casație a sentinței inițiale circumstanța atenuantă că „a fost condus de principii patriotice croate”.

cietăților iredentiste mânătoare de fonduri. A fost pus adecă un fost profesor dela Universitatea din Budapesta, Franz Jehlicska, să facă pe slovacul, să-și caute o semiduzină de slovaci de teapa lui, să-i declare „comitet național slovac” iar pe sine președinte al comitetului, și să secondeze în străinătate acțiunile revizioniste ale oficialității ungurești.

Constituirea așa-zisului comitet s'a întâmplat astăvară a fost anul, la Geneva. „Pesti Hirlap” din 11 Iulie 1933 a anunțat o vestind că Jehlicska a prezintat la Liga Națiunilor un memoriu, iar „Budapesti Hirlap” din 12 Iulie 1933 anunțând că după constituire a fost la Geneva scandal: și anume, corespondenții agenției Havas și ai lui „Le Temps” au pretins să se excludă „comitetul slovac” din palatul Ligii Națiunilor, și au bruscat pe ziaristul ungar Lippay Imre și pe secretarul dela Geneva al Ligii Revizioniste maghiare Tamás András. **Precum se constată din acest amănunt: „comitetul” lui Jehlicska s'a constituit sub auspiciile Ligii Revizioniste dela Budapesta.**

„Pâinea ruteană” a lui „Pesti Hirlap”

Să mai amintim despre adineauri pomenitul secretar al Ligii Revizioniste Andrei Tamás, că s'a dus la congresul dela Thonon de-acum anul, al Ligii drepturilor omului, cu o pâine „slovacă” incontestabilă, drept dovadă a traiului ce-l au slovacii de când nu mai sunt la Ungaria. Congresul acesta s'a ținut la începutul lui Septembrie. La 27 August a apărut în „Pesti Hirlap” un articol al președintelui Ligii Revizioniste Herczeg Ferenc, intitulat: „Pâinea ruteană”, atrăgându-se atenția că s'a expus în vitrinele lui „Pesti Hirlap” pâine din Rusia subcarpatică, ca să vadă lumea ce soarte li-a rezervat tratatul de pace rutenilor. Despre pâinea aceasta s'a mai scris și în „Pesti Hirlap” din 14 IX. 1933.

Vom mai adăuga că n'urma inundățiilor din primăvara anului trecut, iredentă maghiară a colectat pe seama „flămânzilor” din Slovacia și Rusia subcarpatică 40 de chintale de grâu, dar a fost oprită de autoritățile cehoslovace să le treacă peste graniță.

„Atenție!”

Precum se știe, acum câteva săptămâni s'a mai descoperit în Ardeal un spionaj unguresc. Al unui soldat cu termen redus dela Ferneziu de lângă Baia Mare, care e înscris la o Universitate din Ungaria.

În legătură cu această descoperire s'a dat prin zla-

„Universul” alarmă în contra studenților unguri din Ardeal înscrisi la Universitățile ungurești, din pricină că Universitățile acestea sunt în realitate oficine ale serviciilor de spionaj ale Ungariei.

Semnalând alarma „Universului”, „Magyarság” din 10 Oct. crt. publică sub titlul: „Băieți din Ardeal, atenție!”, un avertisment la adresa studenților „ardeleni” dela Universitățile maghiare, ca să se păzească și să nu treacă un timp oarecare frontiera, deoarece siguranța românească stă la pândă.

Se poate o mai categorică confirmare a faptului ce s'a spus până acum de-atâtea ori, că așa-zisii studenți dela noi ce merg să se înscrie la Universitățile din Ungaria, vin de-acolo ca spioni?

Mărunte și felurite

Precum am arătat în numărul întâi al „Gazetei Antirevizioniste”, vestista artistă maghiară de origine slovacă Fedák Sári a pătitorău de tot în America cu filmul său iredentist „Iza neni”. A trebuit să șteargă puțină, deoarece au prins-o cu evaziuni fiscale în dauna Statelor-Unite.

În legătură cu dispariția și din Ungaria a bătrânei artiste, despre care scriseseră luna trecută ziarele budapestane, ziarul „Uj Magyar-ság” anunță în n-rul din 25 Sept. crt. că d-na Fedák a plecat spre America, deoarece a aflat că s'a realizat cu rulara printre ungurii de-acolo a filmului său 28 de mii de dolari, și ar vrea să capete și ea o parte din acest venit. Știria ziarului budapestan e evident falsă. Pentrucă tot el arată că d-na Fedák și-a vândut definitiv filmul cu 1500 dolari, așa că nu mai poate avea nici o pretenție.

Precum am mai arătat, fostul director al ziarului „Magyarság”, Ștefan Milotay, a plecat în August dela această gazetă, și și-a făcut sub titlul „Uj Magyar-ság” o gazetă nouă, despre care ziarele italiene au arătat că apare într-o tipografie guvernamentală, pe bani din Germania, și face politica lui Eckhardt și a guvernului.

„Magyarság” l-a dat pe Milotay în judecată, pentrucă își tipărește ziarul cu aceleași caractere ca și „Magyarság”, ca să provoace confuzie.

Procesul a început să se judece săptămâna trecută. S'a fixat o nouă dezbateră pe ziua de 26 Oct.

Acum aflăm din „Uj Magyar-ság” (nr. din 6. Oct.) că cei dela „Magyarság” au pus pe unul Vukov să tipărească în contra lui Milotay un pamflet și să-l trimită abonaților lui „Uj Magyar-ság” (ceea ce poate să însemne, că Milotay a plecat dela vechea gazetă cu lista abonaților aceleia). „Uj Magyar-ság” a intervenit la guvern, și poliția a pus mâna pe o parte din manifeste. Ziarul d-lui Milotay face apel la abonați, să-i trimită la redacție pamfletul lui Vukov, pentruca să aibă întreg stocul în vederea procesului.

Fidei-comisurile ungurești — O reformă care se tot anunță. Istoricul fidei-comisurilor. In lumina statisticilor. —

Astăzi iarnă au fost cinci ani (era pe-atunci în fruntea guvernului maghiar contele Bethlen), s'a putut citi în presa maghiară dela noi următoarea telegramă:

„La invitația Ligii Națiunilor guvernul maghiar pregătește o reformă a fidei-comisurilor.

„Budapesta. — Guvernul maghiar este preocupat de pregătirea unei reforme a fidei-comisurilor. Încă înainte de război, economiștii moderni au accentuat că fidei-comisurile sunt o piedică în calea unei repartizări mai juste a moșiilor.

„După ziarul „Mai Nap“, ideea reformei a pornit dela Geneva, cu ocazia unei ședințe din anul trecut a Ligii. Delegații unor state au arătat Ligii Națiunilor, că fidei-comisurile maghiare sunt principala piedică a dezvoltării economice a acestei țări. Unii factori ai Ligii și-au însușit argumentele, și au cerut delegaților maghiari schimbarea acestui sistem.

„Ziarul „Mai Nap“ publică următoarele informații cu privire la proiectul de reformă al guvernului:

„Un fidei-comis nu poate să fie mai mare de 2000 de iugăre cadastrale. Restul va fi atribuit după bunul plac al posesorului fidei-comisului.

„Afirmativ — spunea în încheiere telegrama — guvernul va depune proiectul în parlament încă în iarna aceasta.”

Au trecut de-atunci cinci iarni, prim-ministrul Bethlen și-a cedat locul altora, și chestiunea aceasta, a fidei-comisurilor, adică a latifundiilor ce nu se pot înstrăina, e tot intangibilă. Guvernul actual, al generalului Gömbös, a făgăduit la fel ca guvernul Bethlen, să vină cu o reformă a intangibililor moșii privilegiate (spunea chiar că va prezenta proiectul de lege în toamna aceasta), dar nici semn nu e, precum nici nu poate fi, că și-ar traduce promisiunea în fapt. Va trebui să vină cine știe ce cumplită răsturnare, ca să se desființeze acest anacronism ce gâtuie de moarte proletariatul agricol al Ungariei!

Un scurt istoric al fidei-comisurilor

Instituit prin art. de lege IX dela 1687, fidei-comisul unguresc a fost cea mai puternică armă în mâna clasei nemeșești, în timpurile de mari reforme sociale cari s'au abătut în Europa, și mai ales în ultima jumătate de veac, când circulația bunurilor a fost atât de mare în Ungaria germanizată și evreizată.

În baza legii prin care a fost instituit și a legilor cari s'au adus între timp, fidei-comisul (fidei-comissum familiae) este o moșie familiară ce nu se poate înstrăina, și care se moștenește

de către primul născut, sau, a rareori, dacă astfel a dispus întemeietorul, de către ultimul născut sau de către altcineva din familie. Moștenitorilor nenominali li se asigură un apansaj, care se mărginește la o colă-partie din uzufruct.

La început instituția aceasta de castă era un monopol al marilor magnați. Ei singuri puteau, cu aprobarea regelui, să instituiească fidei-comisuri. Prin legea dela 1723 acest drept a fost dat apoi și așa-zisilor nemeși de rând, — castă care depela această dată poate fi socotită ca aproape exclusiv maghiară. Legea dela 1852 și cea dela 1862 lasă fidei-comisurile de până atunci în ființă, iar cu privire la cele viitoare introduce o seamă de reguli austriece. Prin această lege din urmă, fidei-comisul se poate împărți, dacă familia nu cade la învoială; de asemenea poate fi desființat prin decret regal, dacă e socotit dăunător interesele iminente ale statului, sau dacă se constată abateri dela scopurile testamentare.

Situația fidei-comisurilor la 1896

După cartea enciclopedică „Magyarország“, tipărită la Budapesta la 1896 cu prilejul împlinirii unui mileniu dela apariția ungarilor între Alpi și Carpați, erau în acel an în cuprinsul Ungariei 91 de latifundii familiare inalienabile, extinse pe un total de 2.313.499 iugăre cadastrale, ceea ce făcea 4.4 la sută din teritoriul întregii țări de atunci.

Fidei-comisurile erau alcătuite din: 662.468 iugăre cadastrale pământ arabil, 6651 iugăre cadastrale grădini, 952.258 iugăre cadastrale pășune, 1932 iugăre cadastrale vie, 993.924 iugăre cadastrale pădure, 12.602 păpuși, iar 158.491 iugăre cadastrale neimpozabile.

După mărimea fiecăruia repartiziile fidei-comisurilor e următoarea: Două între 500—1000 de iugăre cadastrale, 20 între 1000—5000 iugăre; 31 între 5.000—10.000 iugăre cadastrale; 33 de peste 10.000 iugăre cadastrale. (Un iugăr² cadastral = 1600 stânșini pătrași).

Cele mai mari erau următoarele: unul de 404.444 iugăre cadastrale; unul de 241.533 iugăre; unul de 131.346 și altul de 145.476 iugăre.

După cum constată volumul oficial din care cităm, singure aceste patru fidei-comisuri constituiau 2 la sută din teritoriul Ungariei ante-belice.

Și mai interesantă este însă următoarea statistică, pe care o reproducem din aceleași pagini citate (capitolul: „hitbizományok“).

Din teritoriul de 2.313.499 hectare ocupat de fidei-comisuri, 11.6% se afla în ținutul dintre Bratislava-Vacș-Carpați, revenit în cea mai mare parte Cehoslovaciei;

44.0% se afla în ținutul din dreapta Dunării, rămas aproape integral Ungariei;

8.7% se afla între Dunăre și

Tisa, ținut care de asemenea a rămas aproape în întregime Ungariei;

7.3% se afla în ținutul dintre Tisa centrală și actuala graniță românească (dela nord până la Ciaba);

24.5% se afla în ținutul din dreapta Tisei, repartizată astăzi (în proporție de aproximativ 30 și 70) Ungariei și Cehoslovaciei

1.2% se afla între Tiso-Bichș-Ceaba-Arad Murăș;

1.8% se afla în Ardeal.

Aflăm deci din această prețioasă statistică oficială, că latifundiile familiare inalienabile din vechea Ungarie, se aflau în cea mai mare parte pe teritoriul actualei Ungarii hortiste.

Situația actuală

Adevărat că după statisticeanul Zentay Dezső (vezi relațiile sale din cartea „Beszélő Számok“ în n-rul întâi al „Gazetei Antirevizioniste“) proporția fidei-comisurilor revenite Ungariei hortiste este mai mică decât cea arătată adineauri. La 1925 erau după statisticele lui Zentay 62 de fidei-comisuri, cu o întindere de 984.068 iugăre, din cari au mai rămas acum 53, cu o întindere de 822.162 iugăre cadastrale. De vreme ce deci există o fluctuație, statisticele d-lui Zentay nu reprezintă situația dela 1919

Rămâne de atfel inatacabil faptul ce-l arată citata statistică dela 1896: că cele mai multe și mai mari fidei-comisuri se aflau și se află în Panonia, provincie rămasă aproape 'n întregime Ungariei. La 1896 44% din teritoriul latifundiilor familiare inalienabile se afla 'n această provincie!

Să se coroboreze acest fapt cu ceea ce am arătat după „Uj Magyarország“ din 30 Sept. crt. în numărul trecut al „Gazetei Antirevizioniste“: Că situația din Panonia e atât de tragică pentru Ungaria (tocmai din pricină că pacoștea fidei-comisurilor și-a celeritate latifundii e mai mare ca oriunde în această parte de țară, unde bântue deficitul nașterilor și unde populația e 'n bună parte germană), încât sunt temeri că Ungaria va pierde la cea dintâi bătăle de vânt teuton și această provincie, așa cum a pierdut la 1918 celelalte teritorii.

Dela Liga Antirevizionistă din Cluj

Comitetul executiv al secției pentru Ardeal a Ligii Antirevizioniste a ținut la 8 Oct. o ședință, în care a luat hotărârea să organizeze la Cluj și 'n celelalte orașe ardelen conferințe antirevizioniste, să inițieze la Cluj, sub conducerea d-lui prof. univ. Silviu Dragomir, directorul marelui publicații

Serbările dela Chișineu în amintirea memorandistului Veliciu

Din inițiativa unui comitet în frunte cu inimosul și neobositul român dr Ioan Suciu, s'a hotărât să se cinstească memoria marelui luptător național și memorandist al graniței ardăne Mihai Veliciu, eternizându-i numele în piatra unui monument, a cărui desvelire urmează să aibă loc în ziua de 21 Oct. a. c.

Nădăjdum că toți bunii români vor ținea să ia parte la această serbare românească, care se va desfășura la data mai sus amintită în comuna Chișineu-Criș, după următorul

PROGRAM:

În dimineața zilei se oficia la mormântul sâtoritului un parastas, și va avea loc ceremonia ținării bustului, discursurile memorative și defilarea ținutei în fața monumentului.

La ora 1 se va servi masă comună în sala Casinei Române.

După amiază la ora 3 va avea loc un mare concert în sala Cooperativei horticole.

Seara: petrecere și discursuri.

Comitetul aranjator raportează celor care doresc să participe la serbare, să binițiască a-și anunța sosirea.

Încă un ponos unguresc

Ziarele maghiare dela Cluj — „Ellenzék“, oficiosul partidului maghiar „Keleti Újság“, ș. a. — au găsit săptămâna aceasta o nouă doleanță maghiară. De astă dată, spre norocul nostru, nodul în papură nu a mai fost căutat statului român, ci — romilor, adică țiganilor. Și anume: pentru că la congresul țigănesc ce s'a ținut Duminică trecută la Diciosânmartin nu s'a rostit nicio vorbă ungară, cu toate că erau între țiganii congresiști și unii „cu limba maternă maghiară“ (sic!)

Intr'adevăr, urât lucru din partea romilor! Cum au putut scăpa din vedere, că nu sunt nici ei mai prejos de Adam și Eva, de Nabucodonozor și de ceilalți pe cari istoricul M. Horvath li declarase de neam unguresc, și mai ales cum au putut uita, că partidul ma-

ghiar se zbate de-atâta vreme să-și asigure spre fericire comună a monarhilor a manda supremă a minorităților din România?

Apropos!

În darea de seamă a titlurilor gazete clujene pre congresul dela Diciosânmartin figurează un autor țigan Szikra (ceea ce ungurește înseamnă: steie) În reportajele din sa românească numită, se numește Sirca.

Și mai figurează în reportajele maghiare un nume prezidentului romilor: Blaj, Andrei Zima.

Să ținem minte acest lucru, pentru că omonimul lui la Arad al d-lui Andrei Zima, vestitul fiu de mare româncă și de tată slovac Tiberiu Zima, se vrea orice preț mai turanial decât toți turanii.

Din trecutul d-lui Tiberiu Eckhardt

Presă românească a publicat săptămâna aceasta o notă biografică a buletinului de presă „Observator“, despre cariera din timpul războiului și de după război a șefului delegației maghiare dela Geneva Tiberiu Eckhardt, binecunoscutul client al paginilor gazetei noastre.

Se arată că Eckhardt s'a născut la 1888 la Macău, a studiat dreptul la Budapesta, Berlin și Paris, în timpul războiului a fost secre-

tarul comisariatului ministerial Ardeal N. Betegh, iar în 1916 primpretor al plășii Turda. Ca actor de plasă s'a purtat în război români în chipul cel mai rău din care cauză populația s'aculat la 1918 în contra lui diind pretura. Garda sa organizată de Eckhardt la venit în ajutorul său, și l-a împușcând mai mulți români urma acestor fapte — spune departe buletinul amintit — Tiberiu Eckhardt Tibor la moarte, damnare de care a scăpat fugă la Budapesta, unde pretor a fost ridicat în seara recompensă la rangul de șef serviciu de presă pe lângă ministerul de externe maghiar. Cu a devenit șeful presei departe președinția consiliului de țări din Budapesta, iar mai deputat, om politic de importanță, ajungând până la înaltă funcție ce i s'a acordat ca prim legat al Ungariei pe lângă etatea Națiunilor.